

Digitaliseret af | Digitised by



**DET KGL.
BIBLIOTEK**

Royal Danish Library

Forfatter(e) | Author(s):

Titel | Title:

Udgivet år og sted | Publication time and place:

Fysiske størrelse | Physical extent:

Aakjær, Jeppe.

Muld og Malm : en Digtsamling.

København ; Kristiania : Gyldendal, 1909

177 s.

DK

Værket kan være ophavsretligt beskyttet, og så må du kun bruge PDF-filen til personlig brug. Hvis ophavsmanden er død for mere end 70 år siden, er værket fri af ophavsret (public domain), og så kan du bruge værket frit. Hvis der er flere ophavsmænd, gælder den længstlevendes dødsår. Husk altid at kreditere ophavsmanden.

UK

The work may be copyrighted in which case the PDF file may only be used for personal use. If the author died more than 70 years ago, the work becomes public domain and can then be freely used. If there are several authors, the year of death of the longest living person applies. Always remember to credit the author

JEPPE AAKJÆR

MULD OG MALM

EN DIGTSAMLING

1909 L 2470-



GYLDENDALSKE BOGHANDEL
NORDISK FORLAG

KØBENHAVN 1909 KRISTIANIA

MULD OG MALM

JEPPE AAKJÆR

MULD OG MALM

EN DIGTSAMLING



GYLDENDALSKE BOGHANDEL
NORDISK FORLAG

KØBENHAVN 1909 KRISTIANIA

KØBENHAVN — GRÆBES BOGTRYKKERI



INDHOLD

I TIDEN OG STRIDEN

	Side
Kommer I snart	3
Ko og Hjort.....	5
Løwn og sand'	12
Sang fra Gruben	17
Tyende-Sang	19
Kvinde-Valgret	22
De unges Forening	25
Den fattiges Blad	31
Landevejs-Børsten	36
Jawn Humør	39
Ann' Wolles Dreng	43
Telegrafen paa Heden	47
To Forkyndere	50
Viggo Hørup	59
Lokesæd.....	63
Ole Stam.....	66
Endnu et bitte Nyk!	69

ROBERT BURNS

	Side
Ved Skotlands gamle Eg.....	75
I Burns' Fødehjem	76
Paa Lochlea	77

BURNS-OVERSÆTTELSER

John Anderson	81
O, luk mig ind blot én Nat.....	82
Skjøn Nelly	85
Hvad kan en ung Kvinde	87
Der boed en Bonde.....	89
Hellig Wolles Bøn	93
Trods alt det	99
Du er født til Graad	102

STILLE VAND

Limfjorden	109
Svalen	114
Maagen	117
Jagtaflysning	118
Høg over Høg	121
Anna	123
I den gule Lupin	125
Pæ' Sivensak	127
Jens ved æ Bæk	129
Æ gammel Snejker	132
H. F. Føjlborg	135
Majsol	137
Min Fødeby	139
Paa en Mindesten	142
Paa æ Stur'-Hyw	143

	Side
Der so tow Kragger	144
Bjergmands-Monolog	147
Hjem fræ Plovgild'	157
Til en Plovkammerat	163
Julebrev til Hjemmet	164
Hjemme	167
Jeg gik mig ud	170
Gamle An' Væver	172
Imellem to mørke Høje	175

I TIDEN OG STRIDEN

KOMMER I SNART

Raabet stiger i Morg'nens Skjær:
Kommer I snart!

jager som Blæst om Sig og Kjær,
hvisker ved Ruden, hvor Pilen læ'r:
Kommer I snart, I Husmænd!

Tiden ruller med store Ting
— kommer I snart! —
tungt dog drejer dens Hjul omkring;
I skal øge dets træge Sving
— kommer I snart, I Husmænd!

Aaget bøjed jer Far og Mor
— kommer I snart! —
knuger jer selv, jert Barn, jer Bror,
venter paa Vuggens spæde Nor
— kommer I snart, I Husmænd!

Landet lyser af Korn og Kvæg
— kommer I snart! —
Eders Kvinde bag klinet Væg
malker Geden med striden Skjæg
— kommer I snart, I Husmænd!

Dovne sugede Jordens Marv
— kommer I snart! —
Tusind Tønder til Taabers Tarv!
Hvad *de* vraged, blev eders Arv
— kommer I snart, I Husmænd!

Neg I sanked til andres Lad
— kommer I snart! —
søbed som Tak for Svedens Bad
Trællens Æde af Hundens Fad
— kommer I snart, I Husmænd!

Staa ej bundne jer Bødler bi
— kommer I snart! —
Grib jer Spade og hug jer fri!
I er tusind, hvor de er ti!
Kommer I snart, I Husmænd!

KO OG HJORT

Hvor Lensgodset dækkes af sin milelange Skov,
der høstes intet Brød, og der synger ingen Plov;
uplukket Bærret raadner om Blodbøgens Rod,
mens dovne Snegle lever paa den bredeste Fod.

Og der hvor Grøften siver bag en frønnet Plankebro,
der staar en gammel vommet og kantet Husmands-Ko;
de lange, tynde Klove de fransker et Korn,
og venstre Øje trues af det kringlede Horn.

Forlængst hun har opslikket hvert ædeligt Straa,
hver Skræppe og hver Vejbred, som Mulen kunde naa,
og hun har strakt sit Hampetøj, ja, Nakken nær af Led,
saa hendes gamle Øre det svider derved.

Nu staar hun der og vender saa langsomt sin Skraa;
Stort er det sagtens ikke, Fæho'det tænker paa;
det bulper i Vommen af Tomhed og Vind,
en Taare skrider skjævt ad den skindmagre Kind.

Da dryner hun og vaagner af sin fæiske Drøm,
hun jager rundt i Rebet som stukket af et Søm,
hun brøler vildt mod Skoven og snuser til sin Pæl;
en Oprørsgnist har fænget i en Drøvtygger-Sjæl!

Derinde ligger Skoven saa bred og saa lang
med grødegrønne Sletter og Græshoppesang.
Skovsyren breder Tæppet under Bøgeskyggens Læ,
og Svingeldusken dikler Ungbirkens hvide Knæ.

Og her staar hun og svelter over Grusvejens Spor,
mens Skovens Dufte turrer de brede Næsebor;
hun snøfter ind og svælger hver Luftning lind og varm,
mens dobbelt knurrer Sulten i den rumlende Tarm.

Med ét hun buer Ryggen og den benede Krop,
og med et Stød hun vrister sin Pæl af Gruset op;
det gamle Øre svider helt blodigt derved,
og Yveret det slænger mens hun slunter af Sted.

Hun braser ind i Skoven ad den korteste Vej.
«Adgang forbudt» og «Skovfred» — hun ænser det ej!
Hvor urørt Engen lyser af Borst og Gyldenris,
der snuser hun sig frem til det tabte Paradis.

Den hvasse Tunge smutter som en Slange hid og did,
de blanke Græsstraa hviner, naar Tanden faar Bid,
og indefra hun trindes om Lænder og Lysk,
mens nedtraadt Mynten dufter romantisk og kysk.

— Brat slingrer over Græsset en Skygge lang og sort,
og høj og kodespændstig fremskrider en Hjort;
Græshoppen gjør en Pavse og Skovfrøen flyr,
mens knejsende sig nærmer det junkerlige Dyr.

Han bærer som sædvanlig saa høvent den Hat,
som Gud ham i et Lune paa Panden har sat;
hans Øjne skuer koldt over duvende Græs,
mens Næsens Fløje dirrer under Prustningens Pres.

Det huer ej hans Højhed at dele Skovens Ro
med denne Plebejer af en vommet Husmands-Ko,
hun staar ham i Næsen som Sennep og som Stank,
vil Skroget ikke flytte, jagu' faar hun Bank!

Først prøver han de Kunstkneb, der har bragt Sejren før,
og vredt han krummer Halsen som Mosens Vind et Rør;
men Koen hun vralter saa tungt og saa trygt,
hun kjender vel til Sult, men kun lidet til Frygt.

Men Koens plumpe Flegma gjør Hjorten bindegal;
Standsåren staar i Bobler bag hans tykke Pandeskal:
«Det ligner godt det dumme, plebejiske Pak
at pytte ad min Krone og min junkerlige Tak.

Der slæber hun ved Øret sin skidne Tøjrepæl
med Snavs paa Laar og Lænder og Skarn paa sin Hæl
for sløvt ved Aftentide at malke Strippen fuld
til Hyttens kirtelsyge, forsømte Børnekuld.

Men jeg gaar frit paa Sletten og frit i hver Mands Korn
og sænker mod Protesten mit højttakkede Horn,
unyttige Skoves unyttige Drot,
en Yndling af min Frænde i det grevelige Slot!»

Det var omtrent de Tanker, han yttred gjennem Fnys;
da gik der op for Koen et osende Lys:
«Den Fyr paa disse stilkede, skabagtige Ben
har maaske ondt i Sinde mod en skikkelig én!»

Ej længre hun naa'de i sin trevne Tankegang,
før Hjorten sine Takker skraat-rammende svang;
de suste ned og fælded et saadant Ribbensstød,
at Koens Harm og Smerte som Brøl af Struben skød.

En Kamp der nu begyndte, som næppe før er set;
ej nogen turde gjættè, hvem først sattes Bét;
thi Junker Hjort han fjedred og fægted og sprang,
mens Koens Klove strittede og fire Patter svang.

Og langt igjennem Skoven lød Hornenes Knald,
Kopandens dumpe Støden, Gevirets rappe Fald;
thi Hjortehugget ramte fraoven og ned,
men Koen — hun «gik under», marvgruttende og bred.

Mod denne voldske, plumpe Bersærke-Boxerkunst
var Spændstighed og Grazie i Længden omsonst.
Da Hjorten vilde flygte med Mulen fuld af Blod,
to Hornspyd i hans Bringe de bødlede imod.

De krumme Kohorn rased, mens Øjnene saa rødt,
og vildt henover Sletten blev Hjorten baglænds stødt,
indtil imod en Stamme han førtes saa fast,
at Hornstødet braged i Ben som i Bast.

Her trak den vrede Vejret, og Hjorten styrted væk
i hinkende Spring efter talrige Knæk.

Men Koen hun rejste en Brølen saa lang,
at Lensskovens Sletter de skogrende klang.

Du Husmand derhjemme paa din simestukne Lo,
naar vil *du* stinde Nakken en Dag som din Ko!

LØWN OG SAND'

EN LANDARBEJDETS BETRAGTNINGER

Tho wal er a en simpels Mand,
der haar kuns lidt aa fred',
en Hus paa naple en Tønd' Land,
en Kow, en Kal', en Bed'.
Wor Brød er bar, wor Tilme tar,
vi Folk ve'æ Ud'erand';
te derfor vi er minder ward,
er mie Løwn end sand'.

Wal maa den fatte ta' hans Skrop,
hwor Peng' ka' klaar' det mjest'.
hwor den, de løwter høttest op,
er den, der haar de flest'.
Ja, Peng' ka' laan' den down' en Pud'
og fyld' en Fraadsers Spand',
men te de ka' gjør' Mænd af Klud'
er mie Løwn end sand'.

A fraager ett den mindste Krumm'
om Guld og Grunkers Lyst,
ett hwad du bærer i di Lomm',
men nærer i di Bryst;
staar der en Usling i di Hjat,
en Dosker baag di Pand',
da er di Peng', di Rang, di Skat
laant mie Løwn end sand'.

Det war jo da en sølle Mand,
hwor *saa* hans Taal' haaj Vægt,
der fræ hans Stud' sku' hint' Forstand
og fræ hans Hejst' Respægt;
fand' han saa Vej te Kongens Burd,
ja, sjel te fremmed Land',
er al hans Tragten, Lyw og Urd
møj mie Løwn end sand'.

Og haar du wot en syndig Slog,
mod Fattefolk en Hwal,
æ Præjst vil rues' dæ, for og baag,
blot der betaales wal;

men er æ nu ett mie end stræng',
ja næjsten aa forband':
Den Rues, 'der koster aalflest Peng',
er mie Løwn end sand'.

En Grev' er faale høt paa Stro,
a ka' nap kikk' derop;
hans Dragt er laa med Silkitro,
min slovrer om mi Krop.
Men læ' ham rid' wos Smofolk nied
og lurk' af Gylden-Kand',
hans Stads, hans Fjas, hans Muderhied
er mie Løwn end sand'.

De Pisk, som ham og hans haar laa
i Wolker paa *wor* Ryg,
de vender wal tebaag' en Daa
med Klem og Attertryk.
Vi sejler med en Krown' i Mast,
men Mand og Skif maa strand',
hwis det, vi fører i *wor* Last,
er mie Løwn end sand'.

Aah, Lykkens Ævler smides u'e,
for wos aa tykk', iblind';
jæn fand' en rødden, jæn en su'e,
enaan dem rød' og trind';
jæn fæk en Lispund, jæn en Kwint,
jæn be'r, enaan maa band';
te *de'er* som Worherr' haar tint
er mie Løwn end sand'!

Nej, vi faar hjælp' wos sjel af Syk
og ett blyw' mutt' og matt',
ihwad der tynger paa wor Ryg
og klemmer om wor Hjat.
Ka' du ett gaa med lapped Trøj'
og livvel løwt' di Pand',
saa er di Ward kuns Pyt og Pøj'
og mie Løwn end sand'.

Ja, nok er a en fatte Mand,
det maa a tit bekjend'!
mi Ryg tar Kuld, mi Støwl' tar Wand,
mi Peng' faar jawnle End';

mi Kuen' maa legg' med Halm te Lej'
 og malk' te fremmed' Spand';
 — men derfor læ' sæ spark' og træj'
 ska' blyw' mie Løwn end sand'!

simpels, jævn og fattig; *naple*, knapnok; *Bed'*, Bede;
Tilme, Sul, Paalæg; *Ud'erand'*, yderste Rande; *den fatte*,
 den Fattige; *men te*, men at; *fraager*, spørger; *Hjat*,
 Hjærte; *Dosker*, Dumrian; *Taal'*, Tale; *hint'*, hente; *Urd*,
 Ord; *Slog*, Rad, Asen; *wot*, været; *en Hwal*, en Hallunk;
rues', rose; *aa forband'*, til at forbande; *Rues*, Ros; *faale*
høt, farlig højt; *nap*, knap; *Silkitro*, Silketraad; *slover*,
 slubrer; *lurk'*, klukdrikke; *Muderhied*, Kryhed; *Woiker*,
 Valker, Striber; *tebaag'*, tilbage; *Attertryk*, Eftertryk;
Krown', Krone; *Skif*, Skib; *u'e*, ud; *for wos aa tykk'*,
 saa vidt vi kan se; *rødden*, raadden; *su'e*, sur; *enaan*, en
 anden; *Worherr'*, Vorherre; *tint*, tænkt; *Syk*, Synk; *livvel*,
 alligevel; *løwt'*, løfte; *Ward*, Værd; *jawnle*, jævnlig; *Kuen'*,
 Kone; *læ' sæ*, lade sig; *træj'*, træde; *blyw'*, blive.

SANG FRA GRUBEN

Vi er graa, graa Mænd,
som af ingen Glæde ved;
vi er smaa, smaa Mænd,
som maa altid dyb're ned.

Med en Muldklump ved vor Sko
og en større ved vor Sjæl
skubber vi til Grubens Dryppen Børen langs sin Fjæl.

Vi er graa, graa Mænd,
som tog Farve af vor Grund,
vi er smaa, smaa Mænd,
stemplet fra vor Fødselsstund.

Med en Hakke, bred og tung,
huler vi vor Minegang;
Klumpens Bragen, naar den styrter, er vor Muntringssang.

Vi er graa, graa Mænd,
armere end Hulens Kryb,
vi er smaa, smaa Mænd,
fængslet til vor Grubes Dyb.
Jordens Aande, klæg og kold,
stiger mod vor blege Mund,
som engang den mod os aander i det sidste Blund.

Vi er graa, graa Mænd,
graa i Syn og graa i Sjæl,
vi er smaa, smaa Mænd,
lænket til en leret Pæl.
Ser vi fra vor vaade Grav
mod den lyse Verden op,
skjælver i en magisk Længsel Trællens trætte Krop.

Vi er graa, graa Mænd
med kun ringe Raad til Haab,
vi er smaa, smaa Mænd; —
Brødre, hør vort Afgrundsraab!
Hjælp os fra vor Grubes Gys
op til Sol og Dagens Kaar,
før paa Livets sprukne Klokke Dødens Knevel slaar!

TYENDE-SANG

Her kommer fra Dybet den mørke Armé
og fordrer af Verden et Svar;
skjønt Dagingens Glimt i vor dryppende Le
er al den Fane vi har,
vi vover en Kamp for vor nedtraadte Ret
og løfter i Vejret paa Skjændselens Bræt
den Tusindaars-Lænke, vi bar.

Vi ejer paa Jorden knap Trævl eller Traad,
kun denne vor skorpede Haand;
til Menneskekaar fik vi kummerligt Raad,
i Ørkner vandred vor Aand.
Du Herre, som højt gennem Samfundet red
hen over de Rygge, du trykkede ned,
nu smyger vi af dine Baand!

Vi harved din Ager, vi skar dine Neg,
vi strigled din blommede Hest,
vi lytted bag Stalden til Rotternes Leg,
naar selv du gik pyntet til Fest.
Du drømte paa Bolstre, vi slumred paa Halm,
hvor Dyret er Nabo, og Luften er kvalm,
og Svindsoten kommer som Gjest.

Vel er vi en kuet og slidende Hob,
kun Trælle i Velstandens Gaard,
i Samfundets Aske en nedtrykket Job,
der skraber sin Byld med et Skaar;
snart svinger for Ruden dog Opgjørets Lyn,
se op, Kammerater, det lysner i Sky'n,
Befrielsens Malmklokke slaar!

Vi raaber det ind gennem Luge og Lo,
hvor dundrende Plejlene gaar:
Kom frem af jert stinkende Staldkammer-Bo,
se ud fra de hældende Vraa'r!
For Fronten Reveillen nu løfter sin Klang,
lad Mismodet synke, nyn med paa vor Sang,
jer Dagning paa Ruderne staar.

Ja, slip hvad der trykker paa Skulder og Sind,
og sving imod Lyset din Hat!

Endnu har du Ungdommens Rødme paa Kind
og Rester af Letsindets Skat.

— Da pløjer vi muntre vort bølgende Land,
naar først vi har friet vor kuede Stand
fra Tusindaars-Trældommens Nat.

KVINDE-VALGRET

Der skrider i Lyset et frelsende Tog,
det kalder ved Smaamandens Døre,
paa Lovgiver-Porten det rungende slog,
selv døveste Drog maa det høre.
Det sender sit Bud til hvert eneste Hjem,
og Hænderne vinker, hvor Toget gaar frem.

De Mørkets Dæmoner, som Natten har dulgt,
bortglider paa Flagermusvinger,
og Frihedens Alfer, som Toget har fulgt,
de søndrede Lænker hensvinger.
Og Manden slaar Følge med Sindet i Brand;
men Kvinden hun tøver med Øjet i Vand.

Thi hvor skal hun tage det villende Mod,
som Guderne nægted de svage!
Vemodig hun løfter sin hildede Fod
og stirrer mod Vuggen tilbage.
Dog Maalet har luet, og Længslen er vakt,
en Dag vil den vokse til flammende Magt.

Forlænge hun sad under Formynder-Arm
og leged med Pynt og med Dukker,
forlænge — som Fugl i sin gitrede Karm —
hun nipped til Smiger og Sukker;
men snart vil hun vaagne af Smigeren mæt,
da gnider hun Øjet og kræver sin Ret.

Den gudskabte Ret, som hos tænkende Mænd
staar adlet blandt Jordlivets Goder,
den skulde du nægte din kjæreste Ven,
din Hustru, din Søster, din Moder!
Nej, delte de Byrden i Felt som i Lejr,
hvor skjændigt at nægte dem Part i vor Sejr!

Hvor Mændene brydes med Klinge og Kno,
der skulde hun tyssende træde,
hvor Skjæbnerne trampes med sømslagne Sko,
der vilde hun Saarene væde;
det Ømhedens Sind, som er Himlenes Skjænk,
med hende da smykked vor Lovgiver-Bænk.

Befrielsens Mærke staar tegnet i Sky'n
omkring i de fødende Lande,
og Luften er svanger med Torden og Lyn,
og Kravene stiger som Brande.
Ågnete, vær vaagen, det ringer mod Dag,
snart Havmanden slipper sit kvælende Tag.

DE UNGES FORENING

(1906)

U nge Mand med staalsat Hu,
Led i denne ny Forening,
vover du at ha' en Mening
og er ej halvfjerds endnu!
Véd du ej, at Visdomstanden
bryder sent og langsomt ud?
Først naar Kalv faar Horn i Panden,
agtes den for fuldgod Stud.
Jo, du véd det altfor vel,
thi du faar det tit at mærke,
hvor Instinkterne er stærke
til at slaa alt ungt ihjel.
Først naar noget stort er skimlet,
og dets Ophavsmand er himlet
som Fornægter af det ny,
faar hans Tanke Verdensry.

Var det ikke Gorm hin *Gamle*,
som fandt paa det Land at samle,
og som skjænked' det sit Præg:
side Kofter, hvide Skjæg!
Oldingfærd og Oldinglader
møder os paa Torv og Gader,
og blandt Thingets Stolerader
bliver Oldingvisdom Lov.
Og saa siger man dog frækt,
vi den nye Tid skal bære.
— Takker for den store Ære;
men man gjør saa tung dens Vægt!

Danmarks Ungdom! altid skuffet,
altid hundset, traadt og puffet,
kan du kæmpe end en Stund,
kan du væрге dine Skarer
mod det danske Hang til Blund
og fra Rolandshornets Bund
lokke nye Klang-Fanfarer!
Ak, du tier; men jeg ved
Smilets Mening paa din Læbe:

Nytter det, vi *fremad* stræbe,
naar vi *bagfra* hugges ned?
Bar vi ej mod Højdens Tinder
tit en jævn og lavfødt Mand,
bar ham glad med røde Kinder,
saa' hans Fødder Fæste finde,
saa' ham — uden Tak at svinde,
mens vort Hjærte stod i Brand!
Løftet did til Ærens Top
drog han Stigen med sig op,
skyndte sig at kaste Dragten,
som han før blandt Brødre bar,
mens ham nye Skrædre skar
den, han bærer med Foragten!

Det er slige Drab, man mindes,
Drab af Tro og Fremgangsmod,
indtil Skammen i vort Blod
sammen med vor Ligkrans tvindes.
Disse Nævestød i Siden,
denne March foruden Rast,
disse Haab, der altid brast,
gjorde os til Mænd *før* Tiden.

Og som Mænd i egne Klæ'r,
Mænd, der ej for Trusler viger,
Mænd, der ingen Dødsed sviger,
er det, at I se os her.
Er vi end lidt stram om Kinden,
vi har Munterhed forinden,
Mod til Skjæmt og Raad til Sang
om en knækket Fanestang.
Og vi véd, hvad Vej vi vil!
Maalet, som vi sigter efter,
som vi gav de unge Kræfter,
er saa retfrem-ligetil.
Vi vil ikke lege med,
der, hvor Riflen sætter Prikken
over Verdenspolitiken,
vi vil ikke Krig — men Fred;
men for Fredens Skyld kanhænde
maa en Dag vi Bavnen tænde.

Hold jer muntre, hold jer vaagen,
Samlingsraabets dumpe Gjald
kan med Raaddenskabets Fald
lyde brat som Skud i Taagen!

Reaktionens danske Hund
hyppigt sig paa Halen sætter,
tuder i de lyse Nætter
stygt mod Maanens blege Rund.
Russervældets Bjørnekuld
har nu Labben godt i Klemme,
nægter sig for alle hjemme
— uden for Hr. Rothschilds Guld.
Bonden rykkes fra sit Blund,
ser sig rundt med stille Glæde;
thi hvor Ulve Ulven æde,
er der ingen synlig Grund
just for Lammet til at græde.

Men lad andre sætte Prikken
over Verdenspolitikken,
naar vi dèr har leget med,
blev vi altid ladt i Stikken.

Nej, Programmet, som er vort,
er kun jævnt og hjemmegjort,
hentet — ej fra Lærestole,
men fra Livets haarde Skole.

Vi har læst det i dit Øje,
stakkels fattigklædte Mor,
naar du ved det grove Bord
lappede vor Barnetrøje —
set det i dit Alvorsblik,
Far, naar du kom hjem fra Mosen,
lændekrum med Dynd paa Hosen,
brudt af tusind Spadestik.
Kravet var de simple Ord:
Ret til Stemme, Ret til Jord!
Ingen Greve er saa stor,
at han kan os Vejen spærre;
thi det kan end ej Vorherre,
om han vil, — hvad *Skjælme* tror.
Slaa da Fylking om jer Sag!
Lad dem ej jer Ret fornærme!
Langt fra Døgnets Gøgl og Bærme,
midt i Støj og Stempelslag
skal I finde Kampens Flag
gjemt i Arbejdsblusens Ærme!

DEN FATTIGES BLAD

Jeg lover dig Lykke paa Rejsen
fra Dalen ved Langsøens Bred,
hvor Granens fornemme Knejsen
forraader Jærn i dens Ved.

Jeg ønsker dig fnysende Fjender;
thi har du af dem en Skok
(jeg taler om Ting, som jeg kjender!)
da kommer *Vennerne* nok.

Søg ind ad de lave Døre
og op under Kvistkamrets Spær,
og kast paa de nøgne Vægge
et lille legende Skjær.

Hav Øjet paa Gydernes Stakler,
bær Blomst til den syges Seng,
og glem ham ikke, den lille
forpjuskede Hyrdedreng.

Der sidder i Udmarkens Øde
saa fjern fra den alfare Vej
en Hob, som maa betle sig Føde;
jeg ved, at de venter paa dig.

Og andre du træffer paa Kjæret
saa langt fra den banede Sti;
de titter saa rædde i Vejret,
naar nogen gaar der forbi.

Og Plejebarnet, der ledes
til Piskningens blødende Ve,
mens Fadervoret det bedes
de hellige tre Gange tre — —

Du skaane ej Børnenes Bødler!
Du piske dem med Skorpion,
om Lovens snirklede Tødler
voterer syv dobbelt Pension!

Paa Herregaardsmarken du standse
en Æsel i Snore og Frak,
hvis Stok en Polsk monne danse
paa Ryggen af en Polak!

Og alle de blege, der aander
i Støv af Fabrikkernes Malm,
og gamle forsømte, der vaander
sig rundt paa Kommunernes Halm —

Og Tyendekamrenes Mørke
med Skimmel som Smykke paa Væg,
der suger den tjenendes Styrke
og gi'r ham en Baas mellem Kvæg —

Og Teglværkets lerede Trældom,
saa gammel og næsten *saa* grum,
som dengang Gud Herren i Gosen
over Teglfabrikanten holdt Dom --

Og Væverskens Kamp med Maskinen,
der krummer sin snigende Arm,
imens den — til Staaltænders Hvinen —
voldtager den hostende Barm —

— Ja! Ja! Du skal finde dem alle
og yde dem broderlig Trøst
og være for Samfundets Øre
en streng, udskammende Røst.

Men har du bragt *Haanden* af Klemme
til *Kroppenes* Glæde og Gavn,
vi venter, du rejser din Stemme
for *Sjælenes* sukkende Savn.

Løft Faklen mod Loftets Fjæle
derinde i Smaamandens Hjem,
saa alle Skyggerne stjæle
sig bort til Helvedes Gjem!

Giv aldrig Pardon til det onde,
der æder som Trøsk i Træ;
du sænke deri din Sonde
og bryde det over dit Knæ!

Du være den fattiges Værner,
du være den riges Ris!
Da faar du ej Ordner og Stjerner,
men bævende Læbers Pris.

LANDEVEJS-BØRSTEN

Din Ransel er lappet og graa, Farlil,
og Sjappet gaar ind til din Taa, Farlil.
I Sølen du sætter din Saal, Farlil,
men hvor har du sat dig dit Maal, Farlil?

Du hutler og fægter dig frem, Farlil,
men fægter dig vanskelig hjem, Farlil,
og Tørsten forfølger din Sjæl, Farlil,
som Skyggen din skjævtraadte Hæl, Farlil.

I Regn var du aldrig en Helt, Farlil,
med Himlen som Tag og som Telt, Farlil,
men tørres af Solen din Sok, Farlil,
da svipper du glad med din Stok, Farlil.

Og jages du væk fra din Kro, Farlil,
du slænger dig under en Bro, Farlil;
der klukker Aæn saa godt, Farlil,
er Lejet end lovlig vaadt, Farlil.

Saa glider du gennem vort Land, Farlil,
langs Lovens vovede Rand, Farlil;
fra Skæbnen faldt mangt et Skrup, Farlil,
og Fogden gav ogsaa sit Skub, Farlil.

Som ormstukken Frugt du faldt, Farlil,
din Jordmor blev aldrig betalt, Farlil,
og gled du en Dag paa din Vej, Farlil,
mon nogen vil spørge om dig, Farlil?

— Vel er du en Gast og en Strik, Farlil,
men jeg har set i dit Blik, Farlil;
der sidder en Fange i Bolt, Farlil;
han har det saa trist og saa koldt, Farlil.

Den Fange bag Øjnenes Glug, Farlil,
jeg selv har mærket hans Suk, Farlil;
og naar han hulker i mig, Farlil,
da bøjes min Skulder mod dig, Farlil.

JAWN HUMØR

A bowr herud'e o æ Hie
en hal' Mils Vej te Øster,
der haar a Low aa spild' mi' Tie
og spytt' saalaant, a lyster.
Mi' Bø'n ká lieg' omkring æ Damm'
og trimmel To med Kaaren;
mi' Awteskuen ku' gjør' det samm',
skjønt hun er stywlelaaren.

Med Greef og Skovl hwer Dawsens Daa
en gaar og affencirer,
og a er gløj, og a er glaa,
hvor anner grovelirer;
for ha' en Sind saa lærki-let,
en bitte Kwind', en ynder,
og spis' sæ mæt og slid' sæ træt
— det passer *wal* for Bønder.

Mi' Nobo aalle nue Tid Aa's
war med de drutt' hæ' dovnle;
han haar en Bøl og a en Ho's,
tho saa læ' vi jo Vovnle;
han gjør for mæ en Søndesbie,
imen' hans Støwt' *a* stander;
han hjælper mæ, a hjælper Pie',
sø'n hjælper vi hweranner.

Og haar mi' Kuen en hægen Bej,
saa ska' jo Pies smaag'e,
og Pies sender lisse rej
en Kovring, nær *de* baage;
og somtid' med en jenle Dram
en gjør hinaan' tegu'e;
tho byd' det lidt' er ingen Skam,
nær ett en haar det stu'e.

Vild' Fattefolk kuns støtt' hinaan',
mod hwad der sø'n vil gnav' wos,
saa skuld' I si', hwor vi sku' kraan'
og aalle mie klav' wos.

Men Smofolk ved ett, hwad de kan,
 får de staar te æ Hammel;
 de kund' jo løwt' æ hiele Land,
 saatt' *de* dje' Rygge sammel!

Men jawn Humør te dawle Sled
 det maa nu aalle fattes,
 hwis ett en ska' gaa fræ æ Bed
 og aaltfor tidle mattes;
den fæk *a* med mæ fræ æ Red'
 — mi' jennest Arpaart wa'e —
 den faar mi' Bø'n laa i dje' Kled',
 nær *de* skal ad æ Da'e.

jawn, jævnt, godt; *Hie*, Hede; *aa spild'*, at spille; *Tie*, Tjære;
Bø'n, Børn; *lieg'*, lege; *trimmel To*, trimle Taa, en Leg, hvor man
 med Hænderne gribe om Stortæerne paa sine egne korslagte Ben og
 som et Nøgle ruller ned ad Bakke med Hovedet forrest; *Awteskuen*,
 Aftægtskone; *stywlelaaren*, lovlig stiv; *Greef*, Greb; *gløj*, rask i Tøjet;
glaa, glad; *grovelirer*, grubler; *ynder*, elsker; *Nobo*, Nabo; *aalle*, aldrig;
nue Tid Aa's, nogen Tid paa Aaret; *drutt'*, trevne og tunge; *hæ'*, eller;
dovnle, dovnladne; *Bøl*, kastreret Tyr; *Ho's*, Øg; *læ' Vovnle*, er fælles
 om et Vogn-Spand; *Søndesbie*, Søndagsbéd (Béd = den Tid Hestene

er i Tøjet); *imen'*, mens; *Støwt'*, Trillebør; *stander*, gjør i Stand; *Pie*, Per; *sø'n*, saaledes; *Kuen*, Kone; *en hægen Bej*, et velsmagende Bid; *smaag'e*, smage det; *lisse rej*, ligesaa selvfølgelig; *tegu'e*, tilgode; *stu'e*, store; *kraan'*, knejse; *klav'*, klage; *fâr*, før; *staar te æ Hammel*, (om Heste), der staar til Hammelstokken, ɔ: ta'r et Tag; *løwt'*, løfte; *gaa fræ æ Bed*, gaa fra Biddet (om Værktøj, Leer, der sløves); *tidle*, tidlig; *fræ æ Red'*, fra Reden (ɔ: Hjemmet); *jennest Arpaart*, eneste Arv; *wa'e*, var det; *laa i dje' Kled*, lagt i Klædet, ɔ: Knytteklædet, hvori Fattigmandsbarnet har sin Habengut; «*nær de skal ad æ Da'e*», udad Døren = ud at tjene deres Brød.

ANN' WOLLES DRENG

«**M**i' Søn er bitte Pej'r, og a haar jo kuns den jen',
og da han bløw en niaars Pold', han maatt' jo ue aa tjen'.
Han blywer tøl' te Pejersdaa, om Gud vil vær ham gue,
og atter æ Aalder maa en sej', æ Knæjt æ knøv og stue.

Pej'r er ingen kjelle Dreng,
nej, saamøj en hwelle Dreng!»

saa' Ann' Wolle

«der rend aalle

Maag' te Hjord'

mell' æ Gørd'!

Tho snaar får Daa er po æ Sky, og Sejl er po æ Møll',
han maa jo op, æ bitte Kaal, og u'e *med* æ Køll'.

Dem rig' dje Bø'n ka' sajzens sow', for dem staa raalt tered',
men fatte Baa'n maa tidle op aa strid' for Fød' og Kled'.

Pejr faar helsen lær' aa rend',

fræ æ Mues' te Awers-End',

lisse sore,

øwer Bore',

gjemmel Saând;

hwelle Baa'n!

Nær Atteror den buser ind med Wand imell' æ Knold',
ka' en Par bitte naagen Færr' jo wal blyw' wod og kold';
men hwa', Worherr' han hjælper wal, saa han ka' sto æ ue',
den villest Ar', en Baa'n ka' fo, det *er* en gued Natue.

Pejr er ingen Frøssenpind,

han gaar glaa mod Vejr og Vind,

om det hwistler

mell' æ Tistler

wârr' og wârr'

laangs æ Kjâr'.

Ja, no po Sönde tror a da, æ bitte Knæjt faar fri,
saa skuld' do rele komm' herom og faa æ Klør aa si;
saa kan do sej' mæ, om do tygg's, han blywer bovn og stue;
a tror da nok, saavidt a sir, han slæjter *po* æ Mue.

No skal *a* skam hen aa baag';
tho han skuld' wal haa' en Kaag',
fâr han drawer
øwer æ Awer'
væk ijen,
bitte Swen!

Her sejer a en jenle Kwind' saa manne ødlet Daw';
men no te Vinter ska' han hjem, 'sku' a saa sejj aa klaw'!
Ja, saa ska' han jo røjt æ Kow og helsen go te Præjst;
a *er* da rele vis epo, *han* sworer mell' de bejst'.

Pejr er ingen kjelle Dreng,
nej saamøj en hwelle Dreng!»
saa' Ann' Wolle
«han vil aalle
blyw hans Mue
ant end gue.»

den jen', den ene; *Pold'*, Polde, lille Fyr (anvendes hyppigst om Grise); *tøl'*, tolv Aar; *Pejersdaa*, Peders Dag; *gue*, god; *knøv* og *stue*, smuk og stor; *kjelle*, forvænt og balstyrig; *hwelle*, dygtig; *Maag' te Hjord*, Mage til Hyrde; *æ Gord'*, Gaardene; *ue med æ Køll'*, ud med Køllen (for at flytte Kreaturerne); *fræ æ Mues' til Awers-End*, fra Mosen til Agerens Ende; *lisse sore*, hvert Øjeblik; *Bore'*, Nyagre; *Saând*, Sand; *Atteror*, Efteraar; *buser ind*, om Vejret, der kommer med Kraft; *med Wand imell' æ Knold'*, med Vand mellem Knoldene (nemlig i Kjærene); *naagen Færr'*, nøgne Fødder; *wod*, vaade; *sto æ ue*, staa det igjennem; *den villest Ar'*, den bedste Arv; *glaa*, glad; *rele*, rigtignok; *tygg's*, synes; *bovn* og *stue*, smuk og stor; *æ Mue*, Moderen; *haa' en Kaag*, ha' en Kage; *drawer*, drager; *æ Awer'*, Agrene; *bitte Swen*, lille Fyr; *sejjer*, sidder; *manne ødlet Daw'*, mange kjedsommelige Dage; *røjt*, røgte; *ant end gue*, andet end god.

TELEGRAFEN PAA HEDEN

Hvor Agrene slipper og Lyngen begynder
og Heden for Alvor ta'r fat,
dér bor den Slider Jens Sivkjær
med Kone og Ko og Kat.

Og Hytten er gammel og Koen er mager,
thi smaat det skjæpper paa Lo,
og kommer der Regn af Søndvesten,
det drypper om Kat og Ko.

Rævlingriset om Hytten kravler
og Ulvefoden gjør Slyng.
Da drager de Telegraf
hen over den vilde Lyng.

Hvor pibende Pors alene sang
om Høst for den ensomme Sjæl,
dér staar nu ved Hyttens bugede Gavl
en klokke-tonende Pæl.

Jens, som tænker hvor andre taler,
han ønsked sig tit en Avis;
men først maatte Trine ha' Væven hjem,
saa maatte der spares til Gris.

Saa fik han saa langt til Verden,
kom udenfor Rygte og Ry;
nu er det som denne tonende Traad
har knyttet en Stræng paany.

Jens Sivkjærs Hytte har intet Læ
af Pil eller vuggende Hyld,
og derfor lyder en Høstnats' Regn
saa øde mod Væg og Syld.

Og Traaden farer med ondt og godt
med Sejre og blodige Slag,
men éns gaar Plejlen paa Hyttens Lo,
og éns det drypper fra Tag.

De store Ting, som i Verden hænder,
Jens Sivkjær aner dem ej;
de glimter forbi hans Tærskelfjæl
paa deres Tusindmils-Vej.

Men svøber Vinden om Tørvestak,
mens Klyder trækker fra Nord,
og toner Traaden i Natten
som hylende Aanders Kor.

Da hænder det, Jens han vaagner,
rejser sig halvt og funderer,
hvisker vendt mod den tonende Stang:
«Hør, hvor de telegraferer!»

TO FORKYNDERE

De beder derinde for aabne Døre,
mens Lærkerne synger for døveste Øre.

De beder, de beder; en Snøften, en Mumlen,
en Lyd som af Kvægets Mørkegumlen.

De beder om Naade for sig og sine,
for andre de beder om Helvedes Pine.

Præsten staar sort mod den hvide Væg,
grader Bevægelsen ud over Salen,
lægger med Tomlen i Bogen et Læg,
stryger sig stramt ad sit side Skjæg
og skrider fra Teksten til Talen.

Flittig han grumser Alverden til,
intet han agter, og lidet han levner,
har man bare det Sind, der vil,
der findes jo lettelig Revner.

Engen ligger saa lys og grøn,
Havren ringler saa fint og stille.
Verden er altid stor og skjøn,
Menneskehjærtet saa trangt og lille.

Præsten raser en Time fuld,
svælger i pyromaniske Drømme,
pisker med Nælder Syndens Kuld,
svider med Svovl og Edderstrømme.

Brat, som vilde han noget kløve,
hugger han Haanden i Pultens Planke:
«Satan gaar rundt som en slugvorn Løve
med oprejst Hale og Manke!»

Gud skal sanke hver Synd i Sæk,
lusker sig nogen fra Dommen væk,
skal Fanden paa Forken ham hente;
hvad du har syndet som vild og ung,
hvad du har drømt under Dynen tung,
en Dag skal det sones — med Rente!

«Item» (nu synes hans Grumhed mæt)
«Herren skal gribe sit Vaskebræt,
tvætte dig Synder, Plet for Plet!»
Forsamlingen snøfter bevæget.
Men Præsten trænger skam mest til Tvæt,
thi han har spildt Æg i Skjæget.

Salen er fyldt til inderste Krog,
Kroppene damper som Kedler i Kog.
Mændene skutter sig tavse paa Bænken,
blege af Angst og Eftertænken.
Gamle Kvinder med visne Hænder
sidder og fingrer ved Bogens Spænder.

Unge Piger med trinde Lænder
kan ej tøjle det viltre Sind,
lukker bestandig Synden ind
i det sunde, blomstrende Hjerte.
Én har danset for ganske nys,
én har nippet bag Diget et Kys,
nu volder det Glutten Smerte.

Præsten er atter paa Sjælefangst,
Dumhed er Krogen, hans Madding Angst.
«Øksen er lagt ved Roden!»
Hjærtet han saarer Sting i Sting,
Jordens lysende runde Ring —
han sparker den bort med Foden.

Da med ét en Svale svæved
ad det aabne Vindve ind,
fløjtende den brat sig hæved
op paa Bjælken lang og trind.

Et Sekund den ganske stille
sad beklemt og titted ned,
som den vilde maale Højden
af sin egen Dristighed.

Men saa spændte den sin Strube
til en kaad og hedensk Sang,
og fra Brystets spæde Grube
Jordens muntre Toner klang.

Alle Jublens Klarinetter,
Dansetrin til Silkeslæb,
Kvindekys i blide Nætter
toned af det Svalenæb.

Og den sang om modne Druer
vældende af Klippens Sten,
sang om grønne Kakaduer
paa Mangrovetræets Gren.

Sang om Styrte af vilde Floder
i det fjerne Afrika,
sang om Nilen, Havets Broder,
Middelhav og Marmara —

Om Flamingo'er, rosenrøde,
lysende langs Syrtens Bugt,
— hvad en lille Fugl kan møde
paa sin muntre Verdensflugt.

Sang og sang! om Sommerrugen,
som har gynget Kjærnen fuld,
sang om alt, der gror og grønnes
i og om og over Muld.

Sang om Sol og brune Bier,
dansende om Kubens Karm,
sang om hvert et Straa, der dier
Jordens underspændte Barm.

Sang om Bækkens lange Latter
over alt og Ingenting,
sang om Aæns Arm, der fatter
Landet i et Kæmpesving.

Sang om Bær, der ensomt rødme
i den brune Hedelyng,
sang om Æbleblomstens Sødme
og om Gjærdesnerlens Slyng.

Sang om Strandens Baad, der prøves
under Støj af Klittens Børn,
mens Septemberluften kløves
af den vilde Fiskerørn.

Sang om lyse Sommernætter,
Mosebryg og Møllebrus,
klingre Slag af sorte Spætter,
Aftenrøg om øde Hus.

Sang om Kvæg i Hjorde hvide
og den stolte Hjorts Gevir,
Svaleleg ved Aftentide
om et skovgjemt, irret Spir.

Og den sang om Morgenrøde,
sang om Hejredans i Dug,
naar en Falk gi'r Ungen Føde
under stive Tidslers Buk.

Sang om Jordens største Lykke,
sang det op i Præstens Spind:
Mand og Kvinde, elskovstrygge,
ømt forenet, Kind mod Kind!

Og nu selv en varm Forkynder,
nidkjær indtil Marv og Ben,
synger den om søde Synder
bag en dugget Hybengren.

Jubler ud sin galne Viden
om et Hyttetag af Rør,
dér en Rede lun og liden
bag en revnet Forstu'dør.

Og den ler sig Vingen kroget,
som den sig i Siden tog,
gjør et Hop og slipper noget
ned i Præstens sorte Bog.

Men forfærdet ved sin Gjerning
ud den sig fra Bjælken svang,
mens med Djævlen kastes Terning
om din Sjæl endnu engang.

VIGGO HØRUP

Saa rejses Sten for Danmarks bedste Mand,
som længe dvæled i sin Tystheds Have.
Thi hvad du end har tabt, mit Fædreland,
du var bestandig rigt — ved dine Grave.
Og skjønt dit Navn kom sjælden i *hans* Mund,
fordi han havde Sky for tunge Navne,
var det hans Pulsslag til hans sidste Blund
sit Land ved al sin lyse Kløgt at gavne.

Han var ej Manden med den *ene* Tanke,
der kløver Rummet for den nye Dag,
men tusind Tankegnister, lynildblanke,
sprang fra hans Esse i *vort* Hjærteslag.
Hvor har han glødet vore unge Kinder
til nye Tag i Nederlagets Stund,
naar ingen uden han saa Fyr bag Sund
og Frafalds Taager knuged alle Tinder.

Han var en Spejder ind i Fremtidslandet,
det Land enhver med Graad har stirret paa;
den fjerne Kyst med lyse Løfter randet,
men som vi aldrig, aldrig *selv* skal naa.
Den Viden har dog ej *hans* Ildhu hemmet,
han var ej nogen haabløs Pessimist;
thi der er anden Tro end den fra Krist
og andre Haab end dem, vi fik beskæmmet.

Han saa i *Frihed* Livets fulgte Kilde,
derfra hans Had til alle gjorde Baand;
mod Thybo-Pral han satte Folkesnille,
derfra hans Kjærlighed til Vid og Aand.
Og Folkeguldets dybt i Undergrunden
med Sprogets Bor han løfted op fra Bunden.

Den som har set ham under Bøgeløvet,
naar Juniflaget til hans Vid slog Smæld,
naar Fjendens Vaaben, ved hans Ordkunst døvet,
blev gjort til Prise i et Spottevæld,

han glemmer aldrig Lyset paa hans Pande
og ej hans Øjes stærke Tindrekraft,
som naar en Kriger mod en Angrebsbande
med løftet Hoved slipper Lansens Skaft.
Hvor var han skjøn i Ordets Kunst og -Formen,
skjøn i sin unge, kjække Fremadstormen!

Hvor gjerne hørte vi hans lette Pile
i Døgnet's tungtbevæbnede Debat!
Som David kunde han i Kampen smile
ad Reaktionens plumpe Goliat.
Og Goliat — ja, han fik mærke Slyngen,
dens flinke Sus, dens muntre Stenes Syngen!

Vi gaar en ond og uglad Dag imøde,
da det som laa ved Horisontens Bræm
som Truselssky mod Land og Folkegrøde
skal fedtes, fuskes, luskes, lumskes frem.
Vær da paa Plads hver Mand i Gaard og Hjem!
Tag frem hans Vid, hans Glød, hans Fylkingstaler,
hans Svøbes Strimer og hans Kampsignaler!

Saa fjern da Dækket fra hans Mindesmærke,
og blot hans Pande for den danske Regn,
at han ved sine Træk de kloge, stærke
kan tale til os som et Kampens Tegn.
Saa længe Viddets Lyn om Pennen knitrer,
hans Hoved højt i Brændingssprøjtet staar;
og frie Aander fange Sejr og Saar,
mens Kunstnermalmen i hans Bryn forvitrer!

LOKESÆD

Loke han saar,
Loke med Smil over Hederne gaar;
 tror du, det bare er Dis eller Fam,
hvad han saa bredt over Sletterne slænger,
 ser du da ikke, hvor Hyrde som Lam,
begge bag Busken med Ørerne hænger.

Loke han saar,
Loke med Smil over Vangene gaar,
 Klinten rasler i Bondens Rug,
Sæd og Stængler faar rustne Stjerner.
 Meldrøjsakset med bulden Bug
lyser haansk over syge Kjærner.

Loke han saar,
Loke med Smil mellem Gaardene gaar;
 Giften triller i Grisens Trug.
Løgnen stenter mod Kirkens Ruder,
 Ufred daler paa Disk og Dug,
Sot og Syge paa Vuggens Puder.

Loke han saar,
Loke med Smil gennem Thingene gaar;
 mærked du, Husmand, lidt Lovklipperi,
fik du et Risp i dit Fattigmands-Øre,
 da er det Lokesæden i Hi,
som nu har spiret bag «Udvalgets» Døre.

Loke han saar,
Loke med Smil gennem Domhuset gaar,
 Retssværdet hænger med Rust i sit Ri
Rigsæblet slet om Fortryktheden værner,
 Lokefrøet blev Ormen deri,
huled det ind til de raslende Kjærner.

Loke han saar,
Loke med Smil gennem Tronsalen gaar;
se, hvor han ter sig med Titler og Tugt!
Ordener strør han som Sukker for Fluer,
Hofmandens Ryg faar en spørgende Bugt,
Æsler af Faget bli'r blide som Duer.

Loke han saar,
Loke med Smil gennem Hjerterne gaar,
Smiger han drysser, hvor Ørene klør,
Rænker han rinker som Humle om Staver,
høster saa siden i blideste Bør
Fejghed i Skjæpper og Frafald i Traver.

Loke han saar,
Loke han slænger sin Sæd, hvor han gaar.
Vogt da paa Spiren i Sjælenes Bund,
værn om din Rankhed, dit mandigste Eje;
der hvor han møder en rankfødt og sund,
er der slængt Staal paa den snigendes Veje.

OLE STAM

Der stod en lille vred Mand,
en tæt Mand, en bred Mand,
der stod en lille vred Mand,
og det var Ole Stam.

Han talte fra et Stenhæld
om Lovbrud og Méngjæld,
hans Tale klang som Stensmæld
imod en Krigerhjælm:

«Der staar nu Svend blandt Standsmænd,
blandt Kongsmænd og Klansmænd;
men hvor er vore Landsmænd
fra Bælt og Vesterhav?

Skal Retten krænges bagvendt,
og Svig gaa som dagkjendt,
staar Danmarks Gaard som tagbrændt
Ruin fra Aas til Syld.

Til Loven blir istandsat,
er du, Svend, en bandsat,
og Krig og Tvedragt landsat
saa langt vor Kyst har Næs.

Sligt raaber jeg mit Nej til,
thi Valgfif og fejgt Spil
det faar man aldrig mig til.
det sværger Ole Stam.»

Saa strøg han bredt sit Fuldskjæg,
sprang tungt ned mod Muldvæg,
mens Kongekaabens Guldlæg
i gylden Harme skjalv.

Men Svend drog ud til Spærkryst,
til Bloddaad i Nærdyst,
kløv Danmarks Barm i Hærlyst;
sandt spaa'de Ole Stam.

Vi finder let en bred Mand,
en glat Mand, en skred Mand,
men giv os tit en *vred* Mand
som denne Ole Stam.

Ja, var der altid Mænd til,
der ej vil, hvad Svend vil,
men lægger Ryg og Lænd til,
naar Lykkens Læs staar fast.

Om *Ole Stam* og hans Protest mod Svend Grathes Kongevalg (1147),
hvor Jyder og Fynboer holdtes udenfor, se Saxo Grammaticus' *Danmarks
Krønike* (Winkel-Horns Oversættelse), Side 100.

ENDNU ET BITTE NYK

Han Ole bor paa Heden
med Sand og Ahl forneden,
med Rugen svang og sveden
og Spergelhøst for Byg.
Ved Slidet tungt og treven
med Spaden og med Greben
er Oles Mundheld bleven:
«*Endnu* et bitte Nyk!»

Gaar Stud i Staa for Ploven,
og ømmer den paa Kloven,
mens Kragen tyr mod Skoven,
og Solen gaar i Syk, —
er Barnet lagt til Pudn,
blev Praasen tændt bag Ruden,
det lyder *end* til Studen:
«Endnu et bitte Nyk!»

Og Kvinden ved hans Side
fik ogsaa tit at vide,
hvor Solens Brand kan svide
en gammel, kroget Ryg;
man hører Hakkers Klingen,
men Knurren hører ingen,
de enes godt om Tingen:
«Endnu et bitte Nyk!»

Og Sumpens Siv fortrækker,
og Vidjen Vaaben strækker,
hvor Ole Ahlen brækker
med Staalets plumpe Pløk;
og Hønen gaar og skralder,
og Studen næsten falder,
mens Oles Stemme kalder:
«Endnu et bitte Nyk!»

O, I som bo og bygge
i tavse Bøges Skygge
og føle jer saa trygge
mod Hedemandens Tryk,

husk paa, at Fædrelandet,
at *Danmark* blev et andet
paa Mulden som paa Sandet
ved slige bitte Nyk.

Vort Land skal gro og grønnes,
dets hvide Kyst forskjønnnes,
selv Lyngens Søn skal lønnes
for tusind tunge Ryk,
blot længe det maa lyde
fra By- som Landsbygyde,
fra Øbo som fra Jyde:
«*Endnu* et bitte Nyk!»

ROBERT BURNS

VED SKOTLANDS GAMLE EG

Ved Skotlands gamle Eg dit Hors du bandt,
imens du lyttede til Bækkens Tone;
du *aanded* Sang, hvert Digt en Diamant,
der overfunkled dem i Stuarts Krone.

Som fattig Tolder lod dit Folk dig dø,
dets største Hjerte, sønderbrudt og ene;
længst slog dog Folkekulden om til Tø;
nu faar du Statuer paa høje Stene.

Martyrens Lod den samme alle Vegne!
Imens han leved, slog man ham med Sten;
men naar hans Hænder slapt i Døden segne,
man gjør Mirakler med hans Dødningben.

I BURNS' FØDEHJEM

Jeg har gaaet i gyldne Slotte,
staaet i høje Kathedraler,
men dit Hjem, du store Skotte,
dybere til Sindet taler.

Her sprang Folkesangen klinger
frem af Skotlands Grund og Stene,
munter som Forellen springer
under Flodens Askegrene.

Byd en Skotte hundred Borge
for den ene Bondehytte,
og han svarer dig med Stolthed:
«Ej for tusind vil jeg bytte!»

PAA LOCHLEA

Her har han gaaet den ranke Mand
bag Harv og Plov i al Slags Vejr
og digtet om det skotske Land
og gjort det for al Verden kjær.

Her har han traadt sin Rytmes Takt
med Mulden om sin tunge Sko
og følt den første Elskovs Magt
i Dansen paa en stampet Lo.

Her spired dette hvasse Vid,
der satte mangel Hykler mat,
mens selv han drev med Ko og Kid,
og Regnen drypped fra hans Hat.

Her har han smagt al Armods Tort,
følt Kløften mellem Rang og Aand
og set en elsket Far gaa bort
med Rykkebreve ved sin Haand.

O, Skotlands Lorder viden kjendt,
lad Skammen skrive paa jer Ryg:
En Aand kom til jer himmelsendt,
Nationen lød den tærske Byg!

BURNS-OVERSÆTTELSER

JOHN ANDERSON

John Anderson, min Fryd, John,
da først vi to blev kjendt,
dit Haar var mørkt som Ravnens,
din Pande brun og brændt;
nu er din Isse bar, John,
og bleget Lokkens Pryd.
Velsign dog Gud din Tinding graa,
John Anderson, min Fryd.

John Anderson, min Fryd, John,
vi gik paa Højen sammen,
ja, mangan dejlig Dag; John,
vi klattred op til Kammen;
nu maa vi dulre ned, John,
til visne Klokkers Lyd
og slumre sammen ved dens Fod,
John Anderson, min Fryd!

O, LUK MIG IND BLOT ÉN NAT

Han:

O, elskte Pige, sover du?
O, sig, du vaager lidt endnu,
for Elskov bandt mig Haand og Hu,
jeg vil saa gjerne ind, Glut.

O, luk mig ind blot én Nat,
ja, én, én, én Nat,
om end det nu er sén Nat,
staa op, og luk mig ind, Glut.

Du hører Vintrens vaade Stød,
Drivskyen kvalte Stjernens Glød,
paa Vejens Grus jeg Foden brød,
mod Natten giv mig Skjærm, Glut.

Glad gav jeg dog mig selv til Pris
for Regnens Slag og Haglens Ris,
hvis ej *dit* Hjertes Kuld og Is
opvakte al min Ve, Glut.

O, luk mig ind blot én Nat,
ja, én, én, én Nat;
om end det nu er sén Nat,
staa op, og luk mig ind, Glut.

Hun:

O, tal ej mer om Regn og Vind,
haan, om du vil, mit kolde Sind,
men gaa din Vej herfra, thi ind
du kommer ej til mig, Gut.

Jeg siger dig det én Nat,
blot én, én, én Nat,
ej nu og nogen sén Nat
af mig du lukkes ind, Gut.

Den Blæst, der gennem Natten gaar,
den Hagl, som vejløs Vandrers slaar,
er intet mod den Kvindes Kaar,
der troed troløs Mand, Gut.

Først som en fager Blomst at staa,
saa trampes som et Ukrudtsstraa —
saamangen Glut, hvis Kaar var smaa,
drog ind til denne Lod, Gut.

I Gaar sad Fuglen glad og let
og sang paa Jæg'rens Vindusbræt,
i Dag den spræller i hans Næt,
det var den Løn den fik, Gut!

Jeg siger dig da én Nat,
blot én, én, én Nat:
ej nu om nok saa sén Nat
af mig du lukkes ind, Gut.

SKJØN NELLY

Paa Blomsterlejet ved en Aa
i Skyggen af en Skov
let sommerklædt skjøn Nelly laa
fint rødmende og sov.
Da gik forbi bag Skovens Træ'r
den Knøs, der havde Nelly kjær;
han studsed, blussed, stirred, skjalv
og trak saa tungt sit Vejr.

Som skjøne Vaaben dulgt i Løn
laa Blikket gjemt i Blund,
og Rosen blev end mere skjøn
ved Duft af hendes Mund;
Skovliljen strøg sig dugfyldt, tyst
med Søsterkys mod Nellys Bryst;
han studsed, blussed, stirred, skjalv,
delt mellem Frygt og Lyst.

Den lette Luftning løfted lidt
den tynde Sommerdragt,
som kysk og fint omslynged blidt
de bløde Lemmers Pragt.
Hans Blod gik stridt som Bæk i Dal,
et hedt, usikkert Kys han stjal;
han studsed, blussed, stirred, skjalv,
et Bytte for sin Kval.

Da fløj med et blandt Bregner op
en Agerhønsflok.
Skjøn Nelly vaagned og i Hop
sprang over Sten og Stok.
Han efter skar paa lette Vrist
og vandt sin Pris ved Løb og List;
han bad, han svor, og Glutten blev,
som Glutter bli'r tilsidst.

HVAD KAN EN UNG KVINDE

Hvad kan en ung Kvinde,
hvad skal en ung Kvinde,
hvad kan en ung Kvinde gjør' med en dorsk Mand!
At Mor kunde mænge
mig ind i de Penge
og sælge sin' Jenny for Gods og for Land!.

Han klager, han klynker,
hans Ansigt har Rynker,
han hoster, han humper som Padde i Sand,
og Blodet er blaaset,
i Sengen forfrosset,
o, styg er en Nat hos en kold gammel Mand.

Han brummer og skjænder
og viser mig Tænder,
slet intet er godt, skjønt jeg gjør, hvad jeg kan,
mest spiller hans Tunge
jaloux mod de unge —
ve Timen, jeg tog mig en Olding til Mand!

Min Tante Katrine
har ondt af min Pine
og raader — hvad just paa min Mølle er Vand:
ved Dril og ved Plage
at korte hans Dage
og vupti! mig tage en Yngling til Mand!

DER BOED EN BONDE —

FRIT OVERSAT

Der boed en Bonde paa Kildebæks Bred
— hej! mens Rude og Timian gror —
han havde en Kjælling til idel Fortræd
— nu er Timianen visnet, men Ruden i Flor.

Og Manden traf Fanden en Dag paa sin Vej
— hej, mens Rude og Timian gror. —
«Hvordan,» spurgte Fanden, «befinder du dig?»
— Nu er Timianen visnet, men Ruden i Flor.

«Aa, det er rent snavs med den Kjælling jeg har
— hej, mens Rude og Timian gror —
for hun er da værre end Fanden skinbar»
— nu er Timianen visnet, men Ruden i Flor.

«Din Oxe og Asen jeg ikke skal ta'
— hej, mens Rude og Timian gror —
men giv mig den Kjælling, for hin' maa jeg ha'»
— nu er Timianen visnet, men Ruden i Flor.

«Og hvis du kan tumle den Hex, du da faar
— hej, mens Rude og Timian gror —
da er du mænd værre end Rygterne gaar»
— nu er Timianen visnet, men Ruden i Flor.

Og Manden hjalp Fanden sin Kjælling i Sæk
— hej, mens Rude og Timian gror —
som Bonden en Polde han bar hende væk
— nu er Timianen visnet, men Ruden i Flor.

Saa fo'r de da begge ad Helvede til
— hej, mens Rude og Timian gror —
«Skrup ind!» sagde Fanden. — «Nej, Gi' om jeg vil!»
Nu er Timianen visnet, men Ruden i Flor.

Men Fanden han var nu slet ikke forsagt
— hej, mens Rude og Timian gror —
han klapped' i Næven og vips, kom hans Vagt
— nu er Timianen visnet, men Ruden i Flør.

Men Kjællingen rased og rev som en Ulv
— hej, mens Rude og Timian gror —
de arge Smaadjævla hun tærsked i Gulv
— nu er Timianen visnet, men Ruden i Flor.

En sværtet Smaafanden sprang op paa en Sten
— hej, mens Rude og Timian gror —
for Sod man ej saa, om han græd eller gren
— nu er Timianen visnet, men Ruden i Flor.

«Hjælp, Mester! Slaa Hexen med Kolde og Kræft
— hej, mens Rude og Timian gror —
hun ellers os myrder hver eneste Kjæft!»
Nu er Timianen visnet, men Ruden i Flor.

Og Fanden — af Harme han fløjted og sang
— hej, mens Rude og Timian gror —
og bandte en Ed som hans Hale saa lang
— nu er Timianen visnet, men Ruden i Flor.

Ja, Fanden han svor ved sin rødeste Kok:
— hej, mens Rude og Timian gror —
«Ét Helved ad Gangen er mere end nok»
— nu er Timianen visnet, men Ruden i Flor.

Saa tog han den Kjælling med Pik og med Pak
— hej, mens Rude og Timian gror —
og fôr saa til Bonden og sagde ham «Tak!»
— nu er Timianen visnet, men Ruden i Flor.

«En Djævel det var jeg det mest' af mit Liv
— hej, mens Rude og Timian gror —
«men Helvede vandt jeg dog først med din Viv!»
— nu er Timianen visnet, men Ruden i Flor.

HELLIG WOLLES BØN

O du, som i din Himmel bor,
som bare ved dit Lunes Ord
lod to bli' frelst, hvor tyve fôr
 til Helveds Vaade,
ej just for deres Synders Flor
 men ved din Naade —

Tak, høje Guddomsmagt, som brat
nedstyrted tusinde i Nat,
mens jeg blév for dit Aasyn sat,
 et Lys, et Tegn,
en Fromhedslygte overladt
 den ganske Egn!

Hvad var vel jeg og alle mine,
at du har hævet os til dine,
jeg som fortjente idel Pine
for Adams Brøde,
der han med sig og alle sine
aad sig tildøde.

Da frem af Moders Liv jeg brød,
du kunde slængt mig som en Glød
i Helveds luehede Skjød
med vældig Arm,
hvor Djævle slaas for dagligt Brød
med Hyl og Larm.

Her staar jeg som et valgt Eksempel,
betegnet med dit Naadesstempel,
en Pille i min Herres Tempel,
en Klippeblok,
et skjønt og skinnende Eksempel
for al din Flok.

Min Gud, du saa' hvad Kval jeg led,
naar nogen løsne en Ed,
du kjender, hvor mit Hjærte sved
ved Dans og Drik,
thi selv jeg ved din Miskundhed
det alt undgik.

Dog jeg bekjender: Syndens Frø
i denne Barm ej helt vil dø,
jeg kom kanske for nær en Mø,
skjønt ej jeg vild 'et,
men du vil huske: Kjød er Hø,
i Synden hildet.

Ak, Gud, du véd — i Gaar med Mette!
Skjænk mig Tilgivelse for dette,
og lad det ingen Frugter sætte
til min Vanære,
da skal din Tjener aldrig lette
en Klokke mere!

Desuden — skjønt det gjør mig bange —
med Lises Tøs — dog *kun* tre Gange;
kanske det var de tre formange,
men Fuldskabs Garn
det holdt din Tjener fast som Fange
ved Syndens Barn.

Gav du mig, Herre, til mit Gavn,
hin Kjødets Pæl, hin Blødets Savn,
paa det jeg ej i Naadens Favn
maaske skal snæres
af Hovmod, — naa, i Jesu Navn,
dit Kors maa bæres!

Gud, værn om din udvalgte Skare,
din Godheds Aand du aabenbare,
dens Fjenders Hob du ikke spare,
men tugt dem godt,
som bringer Herrens Flok i Fare
ved vantro Spot!

Gawn Hamilton, — o, straf ham haardt,
han svirer, bander, spiller Kort
og driver anden syndig Sport
i djævelsk Trods
og vender Folkets Hjerter bort
fra dig og os.

Beskikker vi ham Kirkens Tugt,
vi faar dog ej med Skjælmen Bugt,
thi hver Mand ler, mens nok saa smukt
han alle sjofler;
forband, o Gud, hans Fad og Frugt,
Kaal og Kartoffler!

Gud Herre, hør mit Klagemaal
mod Mændene fra *Air*, o, taal
ej mere disse Vantros Skraal,
udtøm din Galde,
og gjør dit Hjærte haardt som Staal
imod dem alle!

O, den tungehvasse *Aiken!*
Mit Blod gaar stridere end Bækken
ved Tanken paa hin Stund og Skrækken,
vi alle led,
mens *Auld* som limet fast til Flækken
sin Læbe bed.

Min Gud, paa Straffens Dag forød ham,
hjem søg med Hævn enhver, der lød ham,
borttag din Naade fra ham, mød ham
paa hver hans Vej,
ja, for dit Riges Skyld nedstød ham,
og spar ham ej!

Betænk din Tjener tro og huld
med Hus og Hest og Ko og Guld,
saa jeg maa skinne over Muld —
dit Navn til Pris —
og hisset hos dit Englekuld
i Paradis!

TRODS ALT DET

O m én af ærlig Fattigdom
gav Kampen op, og alt det,
den Stymper gaar *vi* udenom,
i Nøden stolt trods alt det.
For alt det og alt det,
vort sure Stræb og alt det:
Din Rang er blot Dukatens Præg,
dens Guld du selv, trods alt det.

Og er vor Dragt end lidet fin,
vor Kost kun knap og alt det,
giv Taaber Silke, Skjælmer Vin,
en Mand er Mand trods alt det.

Trods alt det og alt det,
trods Gøglets Glans og alt det,
Retsindets Mand, om nok saa lav,
er størst blandt Mænd trods alt det.

Se dristigt paa din Herremand,
betragt hans Pragt og alt det;
har han end tusind Tønder Land,
er han en. Nar trods alt det.
Trods alt det og alt det,
hans Baand og Kors og alt det,
et stolt og uafhængigt Sind
har ikkun Smil for alt det.

Baroner bager man ved Gunst,
Lensgrever med og alt det,
men det steg over Kongers Kunst
at skabe *Mænd* trods alt det.
Trods alt det og alt det,
et malet Skjold og alt det,
den klare Kløgt, den sunde Sans
i Rang staar over alt det.

Gid hver maa se *det* store skø
— og ske det skal trods alt det!
at Brav-Mands Dont Evropa rundt
faar Hæd'rens Plads trods alt det!
Trods alt det og alt det,
den Dag er nær trods alt det,
da *Mand* og *Bror* er samme Navn
al Jorden om trods alt det!

DU ER FØDT TIL GRAAD

En stormfuld, barsk Novemberkvæld
med Sus i nøgne Træ'r
jeg strejfed saa alene om
langs Bredderne af Air;
da stod der for mit Syn en Mand,
svag, kuert ned af Aar,
af Rynker laa hans Pande fuld,
og snehvidt faldt hans Haar.

«Hvorhen skal du, min unge Ven?»
begyndte Gubben snart,
«mon Guldtørst leder her din Gang,
gav Elskov Foden Fart?»

Er Sorg kanske den skjulte Grund,
der tvinger dig som mig
med Taarer over Slægtens Lod
at stile samme Vej?

Den Sol, som over Mosen hist
nedstraaled nys sin Pragt,
hvor hundred Stakler skatter til
én hoven Junkers Magt —
fir' Snese Aar hin Sol jeg fandt
i Vintrens hvide Baad,
og hvert af dem mig lærte grant,
at vi blev født til Graad.

O Mand, hvor kaster du dog bort
i Letsind dine Aar,
de bedste Stunder øder du,
dit Livs, din Evnes Vaar,
din Lidenskab er som en Brand,
din Drift som Folen kaad,
og det er dine Fejltrins Sum,
at du blev født til Graad.

Betragt ej blot dit Livsdøgn's Gry
da sund er Sjæl og Marv,
da er en Mand til Gavn og Pryd
og vogter vel sit Tarv,
men se ham mod hans Nedgangssol,
brudt, pint af Sorgers Braad,
da viser Alderdom og Savn,
at du blev født til Graad.

Kun saare faa ved Skæbnens Gunst
fik Klap i Lykkens Skjød,
ja ej engang hver rig og stor
den gyldne Ære nød;
men hvilken Hob i hvert et Land
ved ej mod Armod Raad
og nemmer i et martret Liv,
at vi blev født til Graad.

En bedsk og talløs Sygdomssværm
er vævet i vor Form,
og Pinslen øger Angrens Tand
og Nags og Niddets Orm;

den ranke Mand, hvem Ømheds Kys
har tit gjort Kinden vaad —
Mands Haardhed imod Mand har vakt
utalte Tusinds Graad.

Se her en stakkels hvervløs Mand
der bé'r med bange Ord
en Herremand om nok saa lidt
af Godsets rige Jord,
og se hin Maddik nægte ham
om blot den mindste Saad,
ufølsom for en Hustrus Savn
og sultne Smaabørns Graad.

Er jeg ved Skæbnens Lov bestemt
til denne Uslings Træl,
hvorfor blev Frihedstrangens Kim
da plantet i min Sjæl?
Hvis ej, hvi blev jeg Skive for
hans haanske Niddingsdaad;
hvor henter Rigdom Retten til
at vække Brødres Graad?

Lad disse Ord, min unge Ven,
ej knuge paa dit Bryst;
mit bli'r jo ej det sidste Syn
paa Slægtens Ve og Lyst;
ej var en Stymper bleven til
med Savn i Kjød og Blod,
hvis ej i noget Mon han fandt
Belønning for sin Graad.

O Død, du Fattigmandens Ven,
den bedste paa hans Vej,
min trætte Fod, min gamle Krop
alt længes ind mod dig;
den rige skjælver for dit Hug
i Velstands skjøre Traad,
men hvilket Favn du blev for den
der sled sit Liv i Graad!

STILLE VAND

LIMFJORDEN

Hvor herligt du lyser, du krummede Fjord,
der slynger de Sløjfer i Sønder og Nord,
du Vindenes Orgel, du tonende Vand,
der bræmmer med Skummet din riflede Strand!

Mod laveste Hytte som højeste Tegl
du leende løfter dit smigrende Spejl;
og Baadenes Flokke, de sejlhvide smaa,
du hvister saa højt, som din Bølge kan naa.

Smaaøerne slumrer paa Bredningens Bryst,
og Kirken hun lyser saa kjønt paa din Kyst;
i Spejlet mod Bredden, naar Solen er lav,
staar Taarnet forsænkt som en Elfenbensstav.

Bag Baaden der jubler det badende Barn,
mens Faderen reder det skjællede Garn;
Vestsolen beføler hans Hue og Kind,
og Straalerne strømmer i Maskerne ind.

Hør Tamgaasens Gjæk fra den lerede Brink,
hvor Sol gaar i Hav under milelangt Blink;
en Plasken med Aarer, en Svirren af Myg,
en Rørsangers Fløjt i den sænkede Byg.

— Men Billedet skifter saa let som en Vind,
min Fjord har vel Tusinde Masker og Sind;
mod Kvæld kan den kysse din Stævn med et Smil,
ved Gry maa den danse med Stormen en Ril.

Se Maagernes Hvirvlen, hør Spovernes Træk, —
et Strøg mod dit Hjerte, og Lyden er væk!
Hvi skjælver, du, Hjerte, hvi drypper min Graad?
Jo, Barndommens Spover har krydset min Baad.

— Ej fandt du, o flyvende Svane, en Kyst,
hvor renere lyste dit tonende Bryst;
og hvad kan vel løfte din dragende Sang
som Fjorddalens Bugtning saa lys og saa lang!

— Hist Fiskeren tjærer sin bugede Kjøl,
mens langt over Vigen gaar Køernes Brøl;
ved Bækken, hvor Bugten den bøjer sig ind,
der skridter en Pige saa fast og saa trind.

Hun løfter fra Aaget den blinkende Spand
og skyller ved Bækken dens Munding og Rand;
mens Blomsterne myldrer om Ankel og Kjøl,
hun maler sin Ko i den stigende Sol.

— Hvor herligt fra Klinten at tælle de Næs,
de hundrede «Hager» med saltsvedet Græs,
med Stude i Række og Kalve i Ring
og spejdende Terner i sejlene Sving!

Hvor dejligt at se i det kimende Gry
letsløret ved Bugten en rødstenet By,
hvor Duerne kredser om Toldhusets Tag,
mens yderst paa Molen der flimrer et Flag!

— Hvor fattigt du var dog, mit Fædreneland,
om ikke du ejed din Fjord og din Strand,
de krogede Hager, de bittesmaa Næs,
hvor Rylerne ruger i saltsvedet Græs!

Men blev du end fattig paa Skov og paa Land,
du vandt dig Erstatning i syngende Vand,
og Fjorden med Vader og Vejler og Vig
den gjør dig for Øjet saa kjær og saa rig.

Thi den, der ved Fjorden som Mand eller Barn
har jublet og tumlet med Baad eller Garn,
han glemmer ret aldrig paa Jorderigs Rund
hint Maaneskinsspejl paa dit ensomme Sund.

Og den, der som Yngling bag Fjordsivets Hang
har kysset den første, den saligste Gang,
han ejer et Minde, som aldrig vil dø,
han kommer hver Sommer paany til din Sø.

SVALEN

Hør hvor let dens Vinger smækker
mod den tunge Kløverdusk,
mens den som en Skyttel lægger
Farten gennem Røg og Rusk.

O, du lille verdsligkaade,
Flugtens fødte Favorit,
som til Livets tunge Gaade
ikkun har et let «Kvivit!»

Vilde du kun tit mig følge
lig en lille venlig Aand,
som du nu paa Luftens Bølge
næsten strejfede min Haand!

Vilde du kun tit mig lede
som i hine fjerne Aar
paa min Barndoms tunge Hede
til min Faders lave Gaard!

Aa, naar du paa Blæsten vendte
og mig i mit Ansigt saa,
var det næsten, som du kjendte
Barnesindets Sorger smaa.

Ja, det var som om du tøved
et Sekund og fritted mig:
«Hvi er lille Bror bedrøvet,
hvorfor ikke glad som jeg?»

Men naar du saa Gaarden stige
bagom Kaalgaard-Popler frem,
svandt du langs det lange Dige
— for at følge andre hjem.

Sildig Aften, tidlig Morgen
samme Flugtens muntre Sting;
samme Svinden, tyst, forborgen,
som var Sagen ingen Ting.

— Naar en Dag mit Blik skal briste,
og min Aand skal flagre frit,
bân du Vejen for min Kiste
med dit elskede: «Kvivit!»

MAAGEN

Hil sidder du Maage paa Sallinglands Kyst
med Stormenes Stænk paa dit skumhvide Bryst,
med Brændingens Tang om din buttede Taa —
du Vejlernes Vægter, hvad vogter du paa?

Du lægger saa kjælent dit Hoved paa Sned;
saa har du en Rede bag Rørholmens Bred;
du næbber saa tænksomt dit dunede Skrud;
saa venter du Unger, før Ugen gaar ud.

Og tripper de frem under Rørenes Skjæg
med spæde smaa Spor over Vadernes Klæg,
da dikker dit Hjerte af moderlig Lyst,
da glimter din Vinge saa vidt under Kyst.

JAGTAFLYSNING

Nu ages langsomt hjem det gule Korn,
og Jæg'ren støver af sit Krudehorn;
paa Turnipsmarken mellem Brak og Sæd
der sidder Haren vejrende og ræd;
thi den har hørt det vilde Varselsbud,
der hedder Jagtsæsonens første Skud.

Jeg lider ej det fejge, skumle Knald,
der bringer fattigt Dyr til Død og Fald;
og derfor raaber jeg til «Jenle»s Harer:
Bliv smukt hos mig, her lurder ingen Farer!
Blot I paa eders lange, laadne Bagben
kan naa *min* Skjelgrøft bag de røde Tagsten,
da skal I gaa paa «Jenle»s Kløvermark
saa trygt som hist engang i Noæ Ark!

— Du lille Hare paa den bløde Fod,
du tog vel aldrig Præmie for Mod;
du vælger Flugt, hvor Kampen ej er lige;
det gjør selv Jæg'ren i Alverdens Krige.
Naa, lad dem skjælde dig for hvad de vil,
du hører dog det danske Landskab til.

Her glæded du mig mangen Morgenstund,
naar Bølgens Skvulp gik blødt om Vigens Rund,
og Anden dykked ned til Fjordens Bund
for Motorbaadens fjerne Skruelarm;
da stod du som en Stribe for min Karm!
En mørkgrøn Sti du gennem Duggen drog,
den vaade Kløver dig om Øret slog —.
En daglys Stemning jog med dig forbi.
Fra dine Poter stænker Poesi!

Thi lyses herved Fred om dig og dine!
Hér skal ej Haglen dig om Øret hvine.
Du muntre Løber for min Gud: Naturen,
jeg vil ej se *dit* Blod i Agerfuren,

jeg vil ej finde dig i Haslens Læ
med Laaret knust, med overskudte Knæ.
Spring du som hidtil over «Jenle»s Banker
saa fri, saa glad som mine egne Tanker!

Naa, denne lange Harepoesi
for Høstens Aasyn konkluderer i,
at kommer hér en Mand med Bøss' og Taske,
han skal ekspres med mig til Fogden traske!
Om Søndagsjæger eller Hverdags-Skyder
han rammes her af Lovens: «Jeg forbyder!»

HØG OVER HØG

Nypudset i Solen sad munter en Myg;
frem mased en Skarnbasse kluntet og tyk;
og Myggen, som sad der saa rent og saa rart,
blev væltet i Gruset ved Langtrynens Fart,
— for han havde Hast —
saa Myggens Nakkeben sitrende brast.

Skarnbassen fremstenter paa stræbende Ben
og kratter med Kloen i Støv og i Sten;
frem stormer Cyklisten i rygende Sved;
han henter den arme, han hjuler den ned;
for han havde Hast;
dens pansrede Indvolde boblende brast.

Cyklisten slaar Sløjfer om Gaarde og By;
da driver imod ham en ravnesort Sky;
Lyntungen udstrækkes saa lang og saa gul;
to spaltede Pæle slaar Kors for hans Hjul;
det Lyn havde Hast!
Blandt Ting af Værdier en Hjerneskal brast.

ANNA
FRIT EFTER BURNS

Et godt Glas Vin, en solfyldt Eng,
en duftende Havanna —
saa fattes Fjolens fjerde Streng,
og Strengen hedde Anna.

Nys gled to elskte mig forbi,
en Høker med sin Hanna.
Hvem gaar vel nu paa dugstænkt Sti
med Armen om min Anna?

Ak, jeg, som aldrig knæled ned
for nok saa himmelsk Manna,
her knæler for den Jordiskhed
igjen at eje Anna!

Ej for al Kongsbergs hvide Sølv
og Guldstøv fra Guyana
jeg bytted bort om nok saa kort
det mindste Smil af Anna.

I Fyrster, del den ganske Jord
fra Peking til Savannah,
jeg skal ej harmes mindste Spor,
blot ej deler Anna.

Lad Præsten hale Teksten ud
om «Vand til Vin» i Kana,
imens skal Mjød fra Glædens Tud
iskjænkes mig af Anna.

Om Fogden Fingren løfte vil
og snøvle sit: «Na-na-na!»
lad Fogden gaa ad Helved til,
men jeg vil gaa til Anna!

I DEN GULE LUPIN

MARKEDSVISE

Jørgine var en Pige alt udaf Bondestand;
hos Bitte Jens i Traanum der tjente hun forsand.
Hun klædte sig en Søndag seint i Tyl og Mouselin
og satte sig i Kanten af den gule Lupin.

Det var alt ved de Tider, da Katten lister hjem
og slikker sine Poter, mens Natten bryder frem;
men Soren stod der søndenomm', hvor Kløvren er saa fin;
saa fik *han* ogsaa Higen mod den gule Lupin.

Han bad om hendes «lille Haand», mens grumme skjævt han lo;
hun rakte tvende, skjønt de var ret store begge to;
saa bad han om et Kys og fik gelik et halvt Dusin;
thi gavmild er du, Kvinde, i den gule Lupin.

Saa tog han Pigens Haand og Mund og hendes bange Barm;
han krysted Nakkens brune Rund, saa Hjertet slog Allarm.
Saa tog han, hvad der ellers var i Tyl og Mouselin,
mens Ørentvister sværmed om den gule Lupin.

Men da Jørgine vaagned, da var hun bleven kold;
den frække Soren havde forlængst sagt Gud i Vold.
Og Maanen keg saa spørgende paa Knæ og Skjørtelin,
og Duggen drap saa sørgende fra gule Lupin.

Saa blev hun først forkølet og siden — meget mer;
det *er* jo at beklage, men slige Fejler sker,
saa længe Piger sætter sig i Tyl og Mouselin
hos falske Mænd som Soren i den gule Lupin.

PÆ' SIVENSAK

Med Pølseryg og Istervom og Nakken stiv
og Armen lagt i Bugt omkring et Jerseyliv,
med Merskumspiben næsten til hans Kalveknær,
saa vralter frem Pæ' Sivensak, som danser dér.

Saa værdig han røgter sin Polkerer-Dont,
som dansed han paa Toften med sin Rugstak rundt;
se Sveden, hvor den drypper paa hans Støvlelæ'r!
Javist er det Pæ' Sivensak, som danser dér.

Ved Væggen sidder hviskende hans Slægt paa Rad,
mens Gulvet gynger bange for hans Hartkorns-Trad,
og Dansens Takter mases af hans Indad-Tæ'r
og drejer med Pæ' Sivensak, som danser dér.

Hans Skuldervrik, hans Nakkefold, hans Mund saa sur,
hans hovne Blik, hans Knappers Sølv, hans Tokas-Uhr,
det ringler, og det raaber højt til én og hver:
«Se, det er nu Pæ' Sivensak, som danser her!»

Men inderst sidder Svimlen i hans Hjerne­krog
og klaprer som med jærnbefæstede Kiste­laag;
hans Øjne staar som Tudsens under Tordenvej­r:
«Gud naade mig, Pæ' Sivensak, som danser her!»

En Skrædder sad i Krogen bag en Skjortebræm,
og stak han under Dansen brat en Klumpfod frem;
og Folk sig rakte højt paa deres Støvletæ'r:
«Ih, Kors! det var Pæ' Sivensak, som trimled dér!»

JENS VED Æ BÆK

Jens ved æ Bæk
gik te Møll' med hans Sæk,
den war aalfuld af Maalt, uden Lap eller Læk.
Jens stunted væk,
han war strunk i hans Stræk,
og han pæst', men' hans Kjæp lisse javnle slo' Smæk.

Jens ved æ Bæk
mødt' en fuldajte Gjæk
med en Hund i æ Reef og en Flask' i hans Fek.
Jens med hans Sæk
rend i Sto po æ Flæk;
war der Brændvin aa hætt', stod han ett fræ æ Hækk'.

Jens og æ Gjæk,
da de tow kam i Træk,
bløw de kjøn ved aa kulp', te æ Flask den war læk.
Jens bløw saa kjæk,
aa, saa himlendes fræk,
og en klyvende, dryvende Stjern han da fæk.

Jens ved æ Bæk
fild omkold med hans Sæk,
saa hans Pues' fæk en Hwol, og hans Maalt ralled væk.
Jens med en Træk
bøj æ Møller hans Sæk;
men en Kjân for æ Kwân fand der ingen aa knækk'.

Jens ved æ Bæk
ga' hans Kjælling en Skræk,
da han rat' hind' en Pues', der war swotter' end Blæk.
Jens ved æ Bæk
med det samm' fæk en Ræk,
saa hans Ryg fæk en Knog, og dje Raag fæk en Knæk.

Lær af Jens Bæk,
hvis du møder en Gjæk
med en Hummel i æ Ør' og en Flask i hans Fek,
frister han fræk,
swor ham aalle en Kwæk,
skynd dæ hjem, men' ino du haar Maalt i di' Sæk!

aalfuld, helt fuld; *Maalt*, Malt; *pæst'*, stødte Vinden ud over Læberne, *men'*, imens; *javnle*, jævnlig; *fuldajte*, temmelig fuld; *med en Hund i æ Reef*, ɔ: en Rus, en Donner; *Fek*, Lomme; *aa hætt'*, at hitte; *stod han ett fræ æ Hækk'*, stod han ikke fra Hækken (siges om Faar); *kam i Træk*, kom i Lag; *aa kulp'*, stordrikke, med dybe Kluk; *Stjern*, Rus; *fild*, faldt; *Pues'*, Pose; *Hwol*, Hul; *ralled væk*, trilled væk (under Larm); *bøj*, bød; *men en Kjân for æ Kwân*, men en Kjærne for Kværnen; *rat' hind'*, rakte hende; *swotter'*, sortere; *en Ræk*, et Slag; *Knog*, let Kvæstelse; *Gjæk*, Skjælm; *en Hummel i æ Ør'*, ɔ: en Rus; *men' ino*, mens endnu.

Æ GAMMEL SNEJKER

Der gor en Mand mell' Grønning-Knold'
— vi letter po wor Hat —
hans Mind' vil Salling læng' behold',
— den letter po si' Hat.
Æ Blæst ka' flyw', æ Storm ka' bus',
det rokker ett den Snejkers Hus',
men letter po *wor* Hat. —

Han er lidt rynked i æ Bark,
— vi letter po wor Hat —
men nderst ind' en hwelle Knark,
— vi letter po wor Hat;
og stil ham mud en Timmerdyng',
da ka' do trow, hans Yws ka' syng',
— a letter po mi' Hat!

Han haader Brændvin som æ Dæwl
— a letter po mi' Hat —
og saâ do ham handtir en Hæwl,
do letted po di' Hat. —
Æ Sommerdaw' han haar æ trunt,
ved Vintertid' da gor han rundt
og letter po hans Hat.

For hwer en Knot, for hwer en Knast,
der stented mud hans Hat,
for hwer den Diel, han haar slaan fast,
vi letter po wor Hat.
Wor Tap ska' dripp', wor Øl ska' skyll'!
A trowr saagi' hans gammel Møll'
no letter po si' Hat.

Her staar vi i den Snejkers Stow'
og letter po wor Hat,
ja for ham sjel og for hans Frow'
vi letter po wor Hat;
for aall' de Daw' og aall' de Or,
der glaadle kam' og laangle gor,
vi letter po wor Hat.

bus', jage hæftig afsted; *Snejker*, er baade Snedker og Tømrer; *hwelle*, dygtig; *Timmerdyng'*, Tømmerstabel; *Yws*, Økse; *Hæwl*, Høvl; *trunt*, travlt; *Knot*, Ujævnhed; *stented*, fo'r imod; *slaan*, slaaet; *Or*, Aar; *glaadle*, med Glæde.

DEN JYDSKE FORSKNINGS OLDERMAND
H. F. FEILBERG

Hwor er æ skjøn, te *de* er te,
som vil det Gued' bewaar',
som gor saa biel' og æsler ve'
og kan sæ aalle spaar'!

— *Do* war saamøj en stredde Knop,
der gjord' en stywle Bied,
der vild', æ Awr skuld' ploves op,
fâr Dawsens Suel gik nied.

Si dæ no om, og kik tebaag':
En Omfer heller tow,
læd ham saa komm', æ Awtenskraag',
og hwil' sæ po di' Plov!

Og gor æ Maan' saa taangle op
og skjarer po di' Ru'e,
der dripper Sagn i æ Lyng si' Top
og Guld af hwer di' Fu'e.

Biel', flittige; *æsler ve'*, arbejde uden Stands; *stredde*, dygtig, fast paa Benene; *stywle Bied*, et godt Stykke Dagværk; *æ Awr*, Ageren; *Omfer*, Omfure, én Fure op og én ned til modsat Side; *Kraag'*, Krage; *taangle*, tungt, tungt-ladende; *skjarer*, glimter svagt; *Ru'e*, Rude; *Fu'e*, Fure.

MAJSOL

Solen ler saa godt og mildt,
den stryger Sæden frem,
lokker ud den lyse Filt
om Bøgebladets Bræm —

Sydsol og Østsol og Solen af Nordvest;
men Solen i din egen Sjæl den ler dog allerbedst.

Solen duner Knøsens Kind,
gi'r Rugen blanke Knæ,
varmer Lammets myge Skind
i Digets Søndenlæ —

Sydsol og Østsol og Solen af Nordvest;
men Solen over Hjemmets Dør gaar brave Hjerter næst.

Solen er saa elskovsfuld,
den favner Jorden bred,
kysser Lærkens spæde Kuld,
saa Duggen triller ned —
Sydsol og Østsol og Solen af Nordvest;
men Sol paa Minders Myggesværm gav mangel Drøm sin Rest.

Solen tænder Blomsterblus,
hvor Engen før var graa,
Iris og Ranunkulus
og Brudelys ved Aa —
Sydsol og Østsol og Solen af Nordvest;
men Solen ved en Brudgoms Barm hun skjænker skjønnest Fest.

MIN FØDEBY

Der gaar en Aa i min Faders Eng,
den kan jeg ingensinde glemme,
den gled som Drøm om min Barneseng
med blød og klukkende Stemme,
den favner varligt en lille By,
hvor Kavlingblomsten er altid ny,
 og Aa og Kjær
 og Byen her,
det kaldes under ét for Aakjær.

Her kukker Gøgen saa sent om Kvæld,
mens Høgen spejder fra Kaphøje,
og Alfer danser om Kildens Væld
i Taageskjørt og Kjæruldstroje,
og Klokken toner saa dybt og stort
om det, vi Mennesker ej fik gjort;
 thi Klokkeklang
 og Hyrdesang
forenes her paa grønne Enge.

Her sad vi smaa ved vor Moders Rok
og hørte Speltetenen snurre,
for Døren galed den hvide Kok,
hans Høne sov bagved en Burre;
en Valmu' funkled ved Hjemmets Gavl,
om Syldens Sten jog der Myrekravl.

Maaske lidt smaat,
men dog hvor godt
at mindes sligt blandt alt det store!

Kanske er Æblerne her lidt smaa,
kanske en lille Kjende sure,
men Rugen knejser saa højt paa Straa
og skjæpper godt bag røde Mure.
Ved Davren faar du ej mange Ord,
man gjemmer Skjæmtten til Gildesbord.

En Dugfaldsstund
fra Dalens Bund
her rakes mig min Hyrdefløjte.

Har Aakjær strøget sin tunge Le
og grebet bredt de krumme Knage,
du Mand fra Staden, kom ud og se,
hvor lange Trin en Gut kan tage,

hvor Neget bindes med lette Baand
af Aakjærpigens adrætte Haand;
 hun svigter ej,
 men følger dig,
din Hjælp i Høst, din Glut i Dansen.

Omkring dig kredser i Sten og Jærn
den vide Verdens Landeveje,
men set af ingen din Arbejdskværn
du maatte brødt i Skyggen dreje.
Saa lev da stedse her i din Dal
med Hedelærker for Nattergal,
 og stak dit Hø
 ved Aa og Sø
i denne Krans af disblaa Banker.

PAA EN MINDESTEN

OVER MINE FORÆLDRE

Her vendte Far sin Plov, aa, saa mangen, mangen Gang,
naar Graalærken højt over Sandmarken sang.
Her gik min stille Mor i sin grove, graa Kjol
og saa med tyngt Blik mod den synkende Sol.
Thi sætter eders Søn denne liden graa Sten
til Minde om en Færd, der som Duggen var ren.

PAA Æ STUR'-HYW

Fræ Kistelbak og te Søndergaard Hyw'
der er en elendig Graan Vej;
og livvel: hwor mild' jens Tanker ka' blyw',
nær en kjender hwer Knot og hwer Vrej.

Der gik mi' Foræller og pojed og sô'
og fand' i æ Saând dje' Fød';
de laa' dje' Ved ad den Gryssen, de gjord',
— og no er de beggitow død'!

Det sukker saa sær øwer Kistelbak
og hwirmer om Søndergaard Hyw'.
Om det ku' vi hejsen faa møj aa snakk'
og osse en Hobben aa skryw'.

Hyw', Høje; *Graan*, Smule, Stump; *livvel*, alligevel; *jens*, ens; *hwer Knot og hwer Vrej*, hver Knold og Sving i Vejen; *gi'*, gik; *aa pojed og sô*, tripped i Muld og saaede; *æ Saând*, Såndet; *laa dje' Ved ad den Gryssen de gjord'*, de lagde alle Evnerne i den Smule, de fik udrettet; *beggitow*, begge; *saa sær*, saa underligt; *hwirmer*, svøber med Blæst; *en Hobben*, en hel Del.

DER SO TOW KRAGGER

Der so tow Kragger paa Kistelbakk'
— nej, som æ Suel den skjenner!
den jen' den nevved den naaen i æ Nakk',
for de war tow Hjatens Venner.

Saa fløw de op po dje villerst' Ving'
— nej, som æ Suel den skjenner!
Aak Ko's, hwor sø'n en Pa' Tow ka' swing',
nær føst det er Elskow, som gjenner!

Saa standed de dem en vilre Red'
— nej, som æ Suel den skjenner!
af Gren' saa glatt' og af Strô saa skred',
saa ingen ku' ønsk' sæ en pænner'.

Dér lod de dem hwist' af Vind og Vejr,
— nej, som æ Suel den skjenner!
og haaj æ saa skjøn, ja, Taarier sej'r,
laant skjøner' end Kragger fortjenner.

Snaar kravlt der en Ung' paa hwer en Pind
— nej, som æ Suel den skjenner!
saa swot' som æ Mue i Sind som Skind
— *den* Swej er der ingen, som lenner.

— Aa, war en som søen en betle Fowl,
— nej, som æ Suel den skjenner!
saa vend' a aalle med Greef og Skowl
en Awer saa saane og stjenne.

No gor a saa stogend laangs Kistel-Bakk'
— nej, som æ Suel den skjenner!
for tow ka' nevves, og tre ka' snakk',
men den ka' kuns sukk', der bløw jenne.

so, sad; *tow* *Kragger*, to Krager; *skjenner*, skinner; *nevved den naaen*, næbbede den anden; *Hjatens*, Hjærtens; *dje villerst' Ving'*, deres bedste, rappeste Vinge; *sø'n en Pa' Tow*, saadan et Par; *gjenner*, driver paa; *standed*, laved; *Strô*, Straa; *skred'*, nette og glatte; *en pænner'*, en pænere; *hwist'*, kaste op og ned; *Taarier*, Taaber; *laant*, langt; *Swej*, Svie, *lenner*, lindrer; *betle*, bitteliden; *vend'*, vendte; *Awer*, Ager; *saane*, sandet; *stjenne*, stenet; *stogend*, stærk foroverbøjet; *jenne*, alene. — Det bemærkes. at *stjenne* og *jenne* er fuldt forsvarlige Rim paa *skjenner*, da *r'et* i Slutning af Ordene som oftest er stumt i Fjandbomaalet.

BJERGMANDS-MONOLOG

VED EN MARKFEST PAA KAPHØJE 12. JULI 1908.

Det er Midnat. En Snes Hyrdedrenge staar omkring Højen med tændte Fakler i Hænderne og raaber i Takt:

Bjergmand, Bjergmand, er du derind',
kom ud med di' sytten Igipind'!

En gammel sidskjægget *Bjergmand* skyder sig i Vejret fra Højens Top:

Aa, ti dog med den Skrigen, dumme Drenge!
Hvi raaber I mig gamle Trolde af Senge,
nu Fæet gumler trygt i Bondens Gaard,
og Midnatsklokken rundt i Hytter slaar.
Hvi maa jeg ikke mer i Højen blive
og slibe mine lange Flinteknive,
med hvilke jeg skal Julegalten stikke
og gjerne gad jer allesammen prikke,
fordi I ej kan la' en Stymper ligge.

Hvad raaber I om mine Egekjæppe!
Jeg har jo ej saameget som en Skræppe;
man tager fra mig alt, selv Stok og Sten,
tilbage levnes nogle muldne Ben,
som ingen Djævel gider mer annamme.
Aa, kunde jeg med Flinteøksen ramme
hver Skjælm, der roder i mit gamle Hus
og vælter Dyssens Stene, Sand og Grus
i Haab om Fund af en Stump irret Guld;
dog Gud ske Lov, de mest faar Trynen fuld
af Potteske og af Ligkist'muld.

Her kommer de med Skovl og Mergelpigg
og giver Højens Sider Stik paa Stik
og lytter til, om noget skulde klinge.
Aa, det kan svie i min Bjergmands-Bringe,
saa jeg i Flinteflækker kunde springe.

— Engang de stødte Piggen i mit Laar;
af Harme sprang der Gnister af mit Haar;
min Kone holdt mig ved mit Skjæg saa længe.
Jeg ellers havde langet dem en Flænge!

Se, hvor mit gamle Oldtidshus er plyndret,
hvert Jordskud rodet om, hver Kampsten søndret.
De usle Rester, Pakket ikke tog,
kan næppe dække mer mit gamle Skrog.

Her sidder jeg, naar Tordenregnen falder
i Sommernætter paa mit Lyngtørvs-Hjald;
mens Agerhønen ræd paa Kuldet kalder,
jeg tæller Tiden mellem Lyn og Skrald,
og slikker Luen lang om Lo og Lade,
jeg takker Thor for al den rare Skade.

Mest sidder jeg dog i den klamme Jord,
hvor Lyngens Rødder frem af Væggen gror
og langsomt i mit side Skjæg sig snor;
der kan i Fred man tænke sig tilbage
til længst forsvundne, gamle, gamle Dage,
da alle Høje var i god Behold,
og man tog Hensyn til en agtet Trolde,
der leved end og spiste Ofrets Rest,
da her ved Højen første Gang stod Fest,
og Blodet dampet højt af slagtet Hest;

ak, fire Tusind Aar det snart er siden!
Som Karupaaens Vand saa skrider Tiden; —
da var der Sumpe, hvor der nu er Gaard,
og Ulv og Bjørn gik rundt, hvor nu staar Faar.

Jeg har ej fra Historien min Viden,
jeg følger helst min egen Almanak,
i Lyngtavl tegnet over Kistelbak.

Men han, som her blev viet Højens Fredning,
han var en modig, vild, skindkjortlet Hedning,
der faldt i blodig Kamp, i Odins Dyst;
jeg saa dem trække Pilen af hans Bryst.
Hans Grav, hans Sværd, hans Guld det arved jeg.
Hvor det er gjemt? — Det rager ikke dig!

Aa, det er længe, længe, længe siden;
selv flyder jeg nu som et Vrag paa Tiden,
fordømt til Marterbaalet af en Viden
om det, som knap den Lærdes Gisning naar,
Aartusinders mulmslørede: I Gaar.

Dog hvorfor dvæle ved et falmet Minde?
Langt hellere sin krumme Nakke stinde
og rende Hornet ind saa dybt man kan
i Nutidsdogmets dorske Præstemand.

Saa vil jeg da mit Skjæg paa Natten sprede
og eders Tanker mod min Vaaning lede;
thi ej blot Minder søger mig histnede,
der kommer andre Gjæster til min Rede.

Muldvarpen stikker tit sin kolde Snude
med natlig Raslen mod min Jordtørvsrude;
Skarnbassen løber her og tigger Snus,
en Hestepære faar han i Kardus;
ham kan man ikke ha' i ord'nligt Hus;
det Svin, han gaar med Skrotten fuld af Lus!

Og Tudsen med de mange Vorter paa
hun kommer kravlende paa slimet Taa
ind ad min Dør, saa tit det blot kan gaa,
og med et Svup hun sætter sig paa Bagen,
saa vil hun gnubbes under Dobbelthagen;

men er jeg kort for Ho'det, kan det hænde,
hun faar er Troldspark i den bedste Ende.
Klørattenbenet gaar her tit og pisker;
den ynder godt, jeg sjælden tænder Lys.
I Juninattens første Morgengys
Firbenets Svans mig under Næsen visker.
Og bag ved Ovnene i en rolig Krog
jeg har min Skjødehund, den fede Snog;
han ruger paa en Cyprianus-Bog,
jeg fra en gammel Præst i Sevel stjal
en Nat, han havde sig en Perial.

En gammel Trold han maatte sig jo kjede,
om ikke han fandt paa lidt Spas dernede;
jeg har den nysseligste Fuglerede
med fire søde Hugormunger i,
og naar man de smaa Puds vil kjærligt drille,
aa, saa kan deres smalle Tunger spille
præcis som Brodden paa en tirret Bi.

Ak, de har kortet mig saa mangan Kvide!
Jeg lærer jo de smaa den Kunst at bide

paa rette Sted med Virkning og Forstand,
saa ikke Biddet blir det bare Vand,
men skjult og successive slaar sin Mand.
Jeg holder Knoen hen, de styrter frem,
de hugger til, min S'æl, med Fynd og Klem!
Naar rigtig arrigt de med Halen svinger
og falder an imod min lodne Finger,
jeg ler saa Højens Kampestene springer!
Og har den Smaa saa gjort sit Svendestykke,
jeg følger den til Dørs med et: Til Lykke!

Helhesten dumper tit min Dør forbi;
for den Slags «fint Besøg» jeg helst er fri,
han er en skumsk Person og gaar og rager
i mange Ting, hvori *jeg* nødig tager.
Han er en Krikke, Fanden engang sko'de,
et Fjols, en Fæhas uden Spor af Ho'de.
Desuden er han ej af rigtig Troldeslægt,
og derpaa maa der lægges megen Vægt.

Nej, saa er Lygtemanden noget andet;
skjønt ogsaa hans Familieskab er blandet,

en Friskfyr er han, det har tit jeg sandet;
kun Skade, Manden stinker saa forbandet.
Jeg ser ham færdes tit langs Karup Aa;
han gaar, som ha' han immer Donner paa,
nej, hvad jeg vilde sige: Lygten tændt,
han kredser om det vaade Element.
En Hopsa danser han med Tørveskruen,
mens Pyttens Padderokker stryger Buen.
Jo, han er voldsom med paa Støvleskaften,
han kommer nok til Festen her i Aften.

I Daugbjergdaas der bor min Bedstefar,
med ham jeg fik mig tit en Passiar.
Naar alting tav, og Maanen stod saa klar,
jeg satte mig saa tit paa Højen op,
han sad alt bred og tung paa Daasens Top;
hans Huekvast mig hilsed med et Nik,
hans Pibe dampet, Svaret kom og gik;
alvorligt Lyngen nikked til vor Tale;
Fjends Herreds lange, dybt nedskaarne Dale
sig strakte lyttende i Aftensvale;
en Nøkkerose rejste sig paa Taa,
hvor Sivet stod og kæmmed sine Smaa

ved Bredden af en ensom Mølledam;
de lurede, de Skjælmer, men fik Skam;
den Bjergmandstale gik dem dog for højt,
af Meningen forstod de knap en Døjt.
Det samme gjør vel I, saavidt jeg sér,
nu skal jeg ikke sige meget mer.

O, Bedstefar han har slet ingen Nød,
af Grøftemudder deigner han sit Brød,
og fra den gamle nære Hønemose
hans Kone henter Vand i sin Stunthose
og holder til hans gamle Mimremund;
kanske en Tudse ligger paa dens Bund,
ah, det var Smaus! Ja, Bedstefar kan drikke,
mens Tørsten den maa mig i Struben stikke.

Vi Trolde kan jo ogsaa sultne blive;
saa ta'r jeg én af mine Flinteknive
og skjærer mig en lækker Graastensskive
og smører Blevver paa; den Melmad er solid;
man slikker Fingren efter sidste Bid.

Godnat, du gode gamle Aakjær By
med dine Gaarde under Nattens Sky,

dig vil jeg intet ondt, du gav mig Ly
i Højen her. Men Kirken hist i Fly,
der staar og knebrer med sit Klokkebly
ved Aftentide som ved Morgengry,
den sendte *jeg* en Gang en Mindesten,
som den I rejste her — ja fuldt saa stor en én —
den slængte jeg i Luften med et Kast
saa Neglene paa mine Fingre brast.
Jeg siger jer, den Sten, den havde Hast!
Men var det ikke ret en evig Skam,
jeg sigted fejl, fik ej paa Taarnet Ram,
til Bunds gik Stenen, plump! i Fleskidam.
Min Kone, som saa til, — hun er saa hed,
da Stenen rendte vild, hun blev saa vred,
hun hug mig her i Skjægget blindt og brat,
som naar et Lyn slaar ned i Daugbjærg Krat.
Min gik forkert — sligt virker altid klamt —
men Mærens, kan I bande, *den* var ramt!

Farvel, nu skal man ned og pudse Svansen,
om lidt saa ser I mig igjen — i Dansen.
Jeg tager nogle med af mine smaa,
som Pigerne kan ha' at slege paa.

HJEM FRÆ PLOWGILD'

Se, Slidder og Sladder er der nok, der vil før',
og Løwn og Komeddi' ka' en sajt faa aa hør',
men hwis I vil lyd' te forstandig Taal',
saa skal a hwerken dejt' heller praal'
men baare berett' jer en mærkele Spel,
der justemint er passired mæ sjæl;
og det a fortæler jer, det ska' sgi særd,
for *det*' er saa sikker, som a sejjer hêr:

Naa, det war en silde Avtenstaan'
med ingen Stjanner og lidtle Maan';
det war søen omkring ved Sehansdastid',
æ Byg war lig' betint paa aa skrid',
æ Hawer det samm', men *det* vild' bi'
og si, hwad æ Byg fæk lawed istand,
og om ett Worherr' sku' send' en Taar Wand.

Det war lig' under Minnet, om no a ka how';
der war Lys i gammel Jehannes'es Stow';
a haaj wot opp' te Ywers aa plow';
nu træn' a saa Fandens haadt te aa sow',
det war knap, en kund' hold æ Brikker opp';
jaja, vi *haaj* jo faat en Pa' Kopp',
— æ Kaal fæ' jæn, får han, æ Pløg,
kjur' hjem te Kaaren med Vovn og Øg. —

A gik saa fredle, som Folk ka' go;
a fomlt i æ Lomm', om a haaj mi' Skro;
a war ett saa fuld', a ku' stywle sto,
saa læng' da a kund' ta' Støtt' ved æ Dig'.
A gik og summed paa manne Slavs Lig',
a tint paa æ Ho's, der snaar' sku' fuel,
paa bitte Jens, der imaaen skuld' i Skuel,
paa hwad en haaj handelt, og hwad en haaj snødt,
det sidst skuld' en inden si' Død' ha' fortrødt.

Og a tint paa Kaaren, der lo derhjemm'
og sajtens hwerken ku' dums heller dremm',

fordet te æ Stoder gik her og vrødt;
for nær a er søen saa pasle fuld,
saa haar a aaltid en Hjat' af Guld.

Naa, a bløw ved aa stummel astej;
a holdt mæ det bejst a kund' o æ Vej,
indte a nowed Kræn Søndergaards Vrej.

Der war' æ, som nøj haaj gin' mæ en Pót;
og kjek! bløw aalt saa kwollendes swot
som mødt o æ Lowt, nær hwer Log' er lot;
og lig' som en rædle Hund to' po
jestejes hesøwer vejsten æ O,
der er nøj, der vil list' en Løkk' om mi' Furd
og ryw' mæ baglænds om o æ Jurd:
og no ka' I flir', og no ka' I snakk' —
men her begynd' mi' Gummer aa hakk',
for a hører en Stemm',
og det war den Slemm',
der trimmelt To øwer Kistel-Bakk'.

— Gud spaar' jen evig for aal Ting ûnd,
hwad enten det saa ska' mød' Præjst heller Bûnd'!

— Saasnaar a ku' mærk, te hwad Sid det vild' raw',
a fæk mi' Kjep flytt' øwer i mi Kaw';
det sled i mi Bowser, det røw i mi Maw';
saa ræj haar a aalle wot i mi Daw'!
A rend, og a fild, .og a fild og a rend;
a tøtt', a maatt' vær' ved *Verdens* End',
men bejje mi Trâsko stod faast i æ Saând,
den jen' kam aalle forbi den'aan.

A lo ad æ Jurd som en vælted Skru',
mi' Kjep en bitte Graan vejsten mi Lu.
A tint o manne kristele Urd,
som a haaj lær' af mi' Faar og mi' Mue;
a prøved føst aa løs' fræ æ Burd,
men mi' Howkommels' haar alle wot gue,
og det, a fæk saâ, war nø' fuldajte Slurd.

A lowed Worherr', om han kjend' mæ' nø' Raa',
aa tejn' mæ te Aalters imaaen den Daa;
den fatte Ma' Sah sku' faa en Skipp' Maalt,
og Bitte Drejs en Stykk' aa æ Gaalt.
— Gud naad' mæ — a fæk æ saa naple holdt!

Det bløw mæ helsen en stywle Bied;
æ Bjenn' vild op, mén æ Hued' vild' nied.
A to' i æ Lyng og stinned mi' Nakk',
men a ku' hwerken flikk' heller flakk',
a tøtt', det gi' rundt med æ hile Bakk';
æ stur' Kaphyw war saat po en Bor';
æ Hywl rend' rundt, og æ Dæwl han kjor!

Hwad sin' der passired, ka' Kaaren sgi how';
a fand mæ tesengs i wor pænest Stow',
saa syg, te a hwerken ku' drewl' heller drow',
og Kaaren war værkle, og a maatt' low',
te hwis a mie to' te Ywers aa plow',
a aalle vild' legg' mæ ved *Kistel* aa sow'.

Slidder, Sludder; *Komeddi'*, Opdigt; *særd*, sæde, passe; *skrid'*, bryde
gjennem Skederne; *Minnet*, Midnat; *Ywers*, Ivers; *træn'*, trængte; æ
Brikker, Øjnene, Gluggerne; *en Pa' Kopp'*, et Par Kaffeknægte; æ *Pløg*,
Pløgen, slusket Mandfolk; *Kaaren*, Karen; *fredle*, fredelig; *fomlt*, følte

efter; *stywle*, saa meget vel; *summed paa*, overvejede; *manne Slavs Lig'*,
 allehaande Ting; *tint'*, tænkte; *Ho's*, Følhoppe; *fuel'* fole; *fortrødt*, for-
 trødt; *dums heller dremm'*, smaasove eller drømme; *æ Stoder*, Stodde-
 ren, hendes Mand; *vrødt*, rodede; *pasle*, tilpas; *Hjat'*, Hjærte; *stummel*,
 snuble; *o æ Vej*, paa Vejen; *nowed*, naaed; *Vrej*, Sving; *en Pōt*, et let
 Stød; *kjek!*, én-to-tre!; *mødt o æ Lowt*, midt paa Loftet; *hver Log' er*
lot, hver Luge er lukket; *rædle*, fæl; *to' po*, tog paa, gav Hals; *jestejes*,
 et eller andet Sted; *hesøwer*, histovre; *æ O*, Aæn; *Furd*, Fod; *flir'*
 grine i Skjægget; *trimmelt To*, trimlet Taa, slog Kulbøtter; *ûnd*, ondt;
Buend', Bonde; *raw'*, rave, hælde; *mi' Kaw'*, Kejthaand, venstre Haand;
wot, været; *fild*, faldt; *a tøtt'*, det forekom mig; *Saînd*, Sand; *lo ad*
æ Jurd, laa langs med Jorden; *Skru'*, Tørveskrue; *en bitte Graan*, en lille
 Smule; *Lu'*, Hue; *naple*, knap nok; *en stywle Bied*, et haardt Stykke
 Arbejde; *stinned*, gjorde stiv; *hverken flikk' heller flakk'*, ikke komme
 ud af Stedet; *en Bor'*, en Hjulbør; *kjor*, kjørte; *sin'*, siden; *how'* huske;
drewl' heller drow', o: knap nok trække Vejret; *værkle*, vred og sur;
aa plow', at pløje; *Kistel*, Hedebanke paa min Fars Mark.

TIL EN PLOVKAMMERAT

Vi pløjed og døjed paa Fædrenes Grund,
mens Hjejlerne fløjted fra Lavningens Bund.

Da sprang der en Skagle, i Staa gik vort «Ho's»,
og Pokker tog Ploven, og Livet tog os.

Men endnu vi elsker hver Hjejle paa Knold,
og stadig vi fører en Plov i vort Skjold.

JULEBREV TIL HJEMMET

Hvor Marken standses af frønnet Led,
og Engen er Aaens Næste,
der ligger en Gaard i Julefred;
den vilde jeg gjerne gjæste.

Og Bjælken ligger saa tungt i Loft
i denne Mindernes Bolig;
hver Mus paa Taget, hver Spurv paa Toft
de pipper til mig saa fortrolig.

Jeg hører de Spurve kalde mig hjem,
jeg ser et Lys bag en Rude,
jeg skimter en Dør, der aabnes paa Klem
for én, som altid er ude.

Aa, laan mig din Vinge, du Spurvelil,
ej bare dit Pip og din Klage,
da uden Tøven med Sang jeg vil
mod Hjemlandskysterne drage.

— Vær vakkert hilset, du Søskenflok
i Gaarden, hvor Dugen nu bredes,
hvor Faders Spade og Moders Rok
endnu med Ærbødighed fredes!

Og se jer saa frem ad den østre Port
og ud ad den vestre Længe,
da har I et Syn saa omspændende stort
af Aa og Agre og Enge.

Da mindes I alle den sære Tid,
vi vanked der svedig og bøjet,
med Skovlen paa Nakken, med Hjertet i Strid,
med Udfartslængsler i Øjet.

Da mindes I ogsaa de gamle to,
der nu holder Jul med hverandre
etsteds, hvor Lykken er mere tro
end her, hvor vi bævende vandre.

HJEMME

Det lærte en Sanger paa Modgangens Sø:
Der skal *to* til at leve, kun *én* til at dø.

Der er saa stille i Huset,
for nys gik Natten forbi;
en Flue brummer i Kruket,
og Uhret paa Væggen slaar ti.

Jeg sidder og tumler med Tanker;
som Dagen nægtede Form;
det skygger fra Vildvinsranker,
paa Ruden kryber en Orm.

Fjernt tripper det nede i Stuen;
det er min Lykke, min Skat,
der løfter de Kjæder af Gruen
og sætter i Orden til Nat.

Hun bærer ind fra Altanen
Geranien gylden og varm;
som Børn i Slummer saa hælder
de Kronerne mod hendes Barm.

Da knirker det stille ved Karmen;
ind vælder saa frisk en Luft;
hun kommer og klapper mig Armen,
jeg kjender Geraniens Duft.

Hvor Tanken og Rimet ej dækker
Papirets ventende Blad,
en dugget Reséda hun lægger
og smiler skalkagtigt og glad.

Hun svøber min Lok om sin Finger
og nærmer sin dunede Kind;
hun peger mod Ormen, der svinger
som jeg i sit selvgjorte Spind.

Med Lempe — og Tanden i Læben
hun fjerner den frygtede Pen
og skrider saa, kjæk i sin Stræben,
imod sin afvæbnede Ven.

Hun taler om Maane bag Skove
og trækker Gardinerne til;
saa hvisker hun: «Nu skal vi sove!»
Jeg svarer: «Ske som *du* vil!»

JEG GIK MIG UD

Jeg gik mig ud at vandre
for Grædefred at faa
saa fjern fra alle andre,
som ogsaa græde maa.

Jeg skræmtes af en Stemme
og fandt en lille Bæk,
som ikke vilde skræmme,
men bare vilde væk.

Knap hørte jeg dens Syngen,
min muntre Barndomsven,
før Graad og Hjærtetyngen
var stille vejret hen.

Ømt bad jeg Bækken vente
en ringe Dugfaldsstund;
et Kys jeg vilde hente
fra dens jublende Mund.

Men før jeg mærked Duggen
igjennem mine Knæ,
jeg hørte Bækkens Klukken
nu bag det næste Træ.

Paa al min Bøn og Klage
kun samme Svar: «Gaa hjem!
Thi *du* kan gaa tilbage,
men *jeg* kan kun gaa *frem!*»

Saa sang hun, Engens Datter,
og svandt bag Svingelgræs.
Det lød som Pigelatter
i Havrens sidste Læs.

GAMLE AN' VÆVER

Gamle An' Væver hun færdes saa stille
som nyslende Mus mellem Siv,
kjender saa lidet til Døgnet's Larm
og Verdens fortumlende Kiv.

Gamle An' Vævers brøstfældige Hytte
har altid et Lys i sin Rude,
skinner saa langt over vildene Hede
for alle som sildig er ude.

Gamle An' Væver hun karter og spinder
til dybt i den øde Nat,
taber i Søvn den slingrende Traad
og faar den møjsommelig fat.

Gamle An' Væver gaar rundt om sin Hytte,
mens Duggen i Kaalene falder,
skaalmer ud mod de brede Kjær,
hvor rugende Vibe skvalder.

Regnfang dufter fra Kaalgaarddiget
og Hyld bag Lavendlers Hegn,
ved da gamle An' Væver for vist,
at Natten vil ende i Regn.

Kilderne hulker i Sommerkvælden
og Hededammene dampe,
spærrer hun da for Høns med Told,
for Faarenes Sti med en Krampe.

Kornmod blamrer i Hederugen
og flimrer paa sodet Bjælke,
sitrer et Nu mod den hvide Gavl,
hvor Silden hænger paa Spjælke.

Henter hun stille ved Brønden sin Si
og lukker saa Katten ind,
ser under Karmen den rødlige Maane,
mens Døren hun skodder med Pind.

Gamle An' Væver — saa fattig hun lever,
saa kongeligt dog hun drømmer,
mens Natteregnen paa Tagets Mos
sin Skaal saa dulmende tømmer.

skaalmer, spejder anstrengt; hænger paa Spjælke, hænger til Tørring.

IMELLEM TO MØRKE HØJE

Imellem to mørke Høje
jeg vogted som Barn min Faders Faar,
og Mulden gav mig sin Møje,
og Solen flammed mit Haar.
Men Verden tindred i Dis og Drøm,
og Barnelængslerne vimred
som Siv i den dybe Strøm.

Imellem to mørke Høje
der saa jeg dig, Mor, saa trælsomt gaa
med Sorg i det søgende Øje
og Tørklæd' om Tjavser graa.
Der kom du saa tit og strøg min Kind,
og Strikkepindenes Tinglen
lød sølverne ømt til mit Sind.

Imellem to mørke Høje
Fuldmaanen saa jeg for første Gang,
som langt i Havet en Bøje
i Himmeldybet den hang.
Jeg fulgte dens Vej over stille Land
saa mangel daarende Aften
langs Bækkes klukkende Vand.

Imellem to mørke Høje
jeg stirred mod Tordenens Lynildsskrift,
saâ Rugen lydigt sig bøje
for Bygens voldsomme Drift.
Saa blev jeg blandt tvende Mødre delt,
min egen Mor og Naturen,
og ingen jeg svigtede helt.

Imellem to mørke Høje
kom Kysset til mig paa bitte Sko,
foran mig i Skjørt og i Trøje
det stod i Lyngen og lo.
Da blev mit Hjerter saa fuldt og trangt,
men da jeg vilde det fange,
var Kysset alt milelangt.

Imellem to mørke Høje
jeg ledte med Nyn mit Plovøgsspand,
mens Skyggen fra lyngladne Fløje
laa tungt paa det stride Sand.
Og svandt alt Lys af mit Digt en Stund,
da var det de Højes Skygger,
der mørkned mit Sangvælds Bund.

Imellem to mørke Høje
der vilde jeg gjerne sænkes ned,
en Dag, om det kunde sig føje,
da Byggen af Skederne skred.
Saa havde jeg fundet det gamle Spor
og kunde nu evigt slumre
i Hjemmets hellige Jord.



JEPPE AAKJÆR

MISSIONEN OG DENS HØVDING.

EN KARAKTERISTIK. 75 Øre.

BONDENS SØN. EN FORTÆLLING. 2 Kr. 50 Øre.

DERUDE FRA KJÆRENE. DIGTE. 2 Kr. 80 Øre.

VADMELSFOLK. FORTÆLLINGER. 4 Kr.

FJANDBOER. FORTÆLLINGER FRA HEDEN.
2 Kr. 50 Øre.

JYDSK STÆVNE. ET AARSSKRIFT. 4 Kr.

FRÆ WOR HJEMMEN. EN ANTOLOGI. 3 Kr.

STEEN STEENSEN BLICHERS

LIVS-TRAGEDIE I BREVE OG AKTSTYK-
KER. I—III. MED EN FAKSIMILE-UDGAVE
AF *E BINDSTOUW*. EFTER BLICHERS
ORIGINAL FRA 1842. 18 Kr.

VREDENS BØRN. ET TYENDES SAGA.

(2. OPLAG). 4 Kr.

FRI FELT. EN DIGTSAMLING. 3 Kr.

FRA JUL TIL SCT. HANS. HISTORIER.
3 Kr. 50 Øre.

PAA AFTÆGT. EN FORTÆLLING. 2 Kr. 75 Øre.

LIVET PAA HEGNSGAARD.

BONDEKOMEDIE I FIRE AKTER. 2 Kr. 50 Øre.

RUGENS SANGE OG ANDRE DIGTE.

2. OPLAG. 2 Kr. 75 Øre.

HVOR BØNDER BOR. HISTORIER. 3 Kr. 50 Øre.

